

TIDNINGEN

Ges ut av Lärarförbundet | Nr 4 SEPTEMBER 2019

GYMNASIET

Redo för jobb

Mary, Klara och Melker är nöjda med arbetsplatsförlagt lärande (apl). Men det finns problem i samarbetet mellan skola och arbetsliv. Lärarna måste få mer tid till att besöka företagen, menar forskare.

FOKUS SKOLA & ARBETSLIV sid 14–31

Ökat våld i skolan 6 Matematik med spets 10 Forskning: Brister i gymnasiearbeten 34
Uppkopplat: Rensa i mejlen 38 Hamid Zafar tar debatten 40 Guiden: Lojalitet på jobbet 44

Mängder av möjligheter med Gleeurups digitala läromedel!

Gleeurups heltäckande digitala läromedel erbjuder ett kvalitetsinnehåll med både bredd och djup för nästan alla gymnasiets kurser. I många ämnen finns dessutom flera olika läromedel att välja mellan. De digitala läromedlen tar hänsyn till varje elevs förutsättningar och kan anpassas efter individuella behov. Du som lärare bygger enkelt ut läromedlet med länkar eller innehåll som du skapat själv.

Det är enkelt att komma igång. Prova själv de läromedel du önskar gratis i 30 dagar. Upptäck alla möjligheter på gleerups.se

gleerups

TIDNINGEN GYMNASIET

Tidningen Gymnasiet – en tidning för alla gymnasielärare, ges ut av Lärarförbundet.

Innehåll NR 4 SEPTEMBER 2019

- I 5 Inspark**
Två landskap för samma jobb innebär många och ofta långa resor.
- A 6 Aktuellt**
Anmälningar om hot och våld ökar i skolan. Nu måste det förebyggande arbetet stärkas.
- 10 Reportage**
Östra Real erbjuder matematik på högskolenivå. Kurserna lockar högpresterande elever.
- 14 FOKUS SKOLA & ARBETSLIV**
Samverkan med arbetslivet är centralt för gymnasiet. Ofta är beroendet stort mellan skola och företag. Inga industrier – inget gymnasium.
- F 34 Forskning**
Läroböckerna i matematik domineras av rutinuppgifter. Elevernas möjligheter att jobba med problemlösning blir därmed begränsade.
- 40 Hamid tar ton**
Möt utbildningschefen Hamid Zafar som har utsetts till Årets svensk och ofta tar plats i skoldebatten.
- K 46 Kultur**
De ger kunskap om den svenskjudiska historien.
- U 48 Utspark**
Matematik. Ämne med hinder och möjligheter.

Foto: Mats Andersson

”Jag får lära mig hur det funkar på en arbetsplats. Och här har jag fått lära mig programmera och koda.”

Jamshid Ahmedi värderar att redan under skoltiden få prova sina färdigheter där de verkligen gäller.

FOKUS SKOLA & ARBETSLIV sid 14–31

Utbildning bäst medicin

Att dag efter dag skruva upp gipsskivor på ett bygge, eller att bara bädda sängar på ett hotell. Det håller inte. Variation behövs för att eleverna ska få breda och djupa kunskaper i det arbetsplatsförlagda lärandet (apl).

Hur mycket lärande det blir varierar. På vissa skolor måste lärarna undervisa för fullt under apl-perioden. Samtidigt ska de hinna med att besöka olika företag. Andra har ingen undervisning och kan fokusera på att träffa elever och handledare. Bra apl kräver tid till lärarna, betonar forskaren Åsa Mårtensson som intervjuas i det här numret. Intervjun ingår i temat om skolans samverkan med arbetslivet. En central del för alla program.

Tidigare gymnasielärare, i dag utbildningschef, sommarpratavert och ny krönikör i Lärarnas tidning. Och inte minst utsedd till Årets svensk 2018. Läs porträttet på Hamid Zafar.

Han är aktiv i skoldebatten och menar att man måste våga tala om stöket i skolan. Och för att bryta utanförskap finns det ingen bättre medicin än utbildning.

Matematik är ett omdebatterat ämne. En rapport från Tankesmedjan Tiden föreslår att betyget F ska slopas i matematik så att fler blir behöriga till gymnasiet. Men det finns så klart många elever som gillar matte. Vi skriver om spetsutbildning där gymnasieskolor erbjuder kurser på högskolenivå.

Själv försöker jag ibland imponera genom att jag kan talet pi med fler decimaler än två. Ett arv från min gymnasietid då 3,14159265 blinkande på min miniräknare. Men jag kom minst sagt ner på jorden då jag fick reda på att Nima Akbarian, student i Uppsala, har skrivit pi med 3 141 decimaler. Direkt ur minnet! ●

Björn Andersson
Redaktör

SPRÅKLIG MÅNGFALD I KLASSRUMMET

I den svenska skolan har en enspråkig undervisning länge varit norm. Men i dag kommer många elever till skolan med en rad olika språkliga erfarenheter. I takt med att forskningen har visat positiva effekter av flerspråkighet och av att stödja elevers olika språkfärdigheter har styrdokumentet ändrats, men fortfarande saknar många lärare kunskap om undervisningsformer där elevernas språkliga resurser tas tillvara.

230:-

Frakt tillkommer

Läro förlaget

– lärarnas eget förlag

lararforlaget.se

INSPARK

Tyck till!

Gör din röst hörd — skriv en debattartikel eller insändare!
Mejla: bjorn.andersson@makeyourmark.se

Bakom kulisserna

Våra medarbetare delar med sig av intryck från reportage i tidningen.

Vilse i kontorskomplexen

Björn Andersson, redaktör:

Mod, kraft och passion. Det budskapet mötte mig när jag till slut hittade in i Affärsgymnasiets lokaler i Västerås. Som vanligt hade jag irrat runt ett tag innan jag kom rätt. Skolan ligger mitt i stan granne med affärer, restauranger och olika företag. Det är ju så det ser ut nu på många håll. Mitt i ett kontorskomplex finns plötsligt en skola. Kontrasterna är stora jämfört med de pampiga skolbyggnader, som har hundra år eller mer på nacken.

Men det finns så klart fördelar med att ligga i moderna hus insprängt bland olika näringsidkare. Inte minst då man ska besöka elever på olika företag. Läs reportaget på sid 28–31.

Mellan verkstad och skola

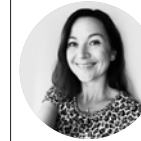
Ingela Hofsten, reporter:

Att vara reporter i norra Sverige innebär många och ofta långa resor. Den här gången blev det två landskap för samma jobb: Jämtland och Medelpad. Fotograf Mats mötte mig vid tågstationen i Bräcke, och vi åkte till ett verkstadsföretag som regelbundet tar emot praktikanter från Bobergsgymnasiet i Ånge.

Där träffade vi en hängiven elev som tog ett tidigt morgontåg från Ånge varje dag, och en lika hängiven handledare. Sedan skyndade vi vidare till lektionssalen i Ånge. Att vi inte hann smaka den guldmedaljsbelönade glass som finns i Bräcke kan inte hjälpas.

Läs reportaget på sid 16–19.

Tredubbelt övervakad

Maja Lundbäck, reporter:

När jag träffade matläraren Fredrik i en sliten skolsal tänkte jag på fokus – och på hur bra jag själv en gång var på att skärma bort tid och rum för att hänge mig åt att lösa skoluppgifter. Och på hur mycket sämre jag själv blivit på att koncentrera mig så intensivt. För det krävs om man ska löpa linan ut med ett världsfrånvänt och sjukt svårt mattetal, där enda syftet är att just lösa uppgiften. Jag såg på eleven Daniel, som mumlade och strök och slogs av hur väl han lyckades hålla skärpan, trots tre personer som övervakade varje pennrörelse.

Läs reportaget på sid 10–13.

Hur stoppar du tidstjuven?

Tipsa oss! Administration och dokumentation upplevs som en stor belastning för många lärare. Hur gör du för att få mer tid till undervisning? Har din skola assistenter som tar hand om administrativa uppgifter och vissa kontakter med elever och föräldrar? Eller löser ni det på andra sätt? Berätta gärna hur ni gör så kanske vi kan använda det i ett kommande tema.

Mejla till: bjorn.andersson@lararnastidning.se

Mer på webben!

Massor av inspiration
Reportage och lektionstips. Har du koll på användbara gratisprogram?

All forskning samlad
Läs ikapp det du missat eller sök upp det senaste!

Starkt fokus
Alla teman tjusigt förpackade. Missa inte vårt fokus om populärkultur – eller läs om ämnesdidaktik, källkritik och särskilt stöd.

www.tidningengymnasiet.se

Följ redaktionen i sociala medier!

Facebook: sök på Tidningen Gymnasiet.
Twitter: @tidngymnasiet
Instagram: @tidningengymnasiet

NR 4 SEPTEMBER 2019

ANNONS

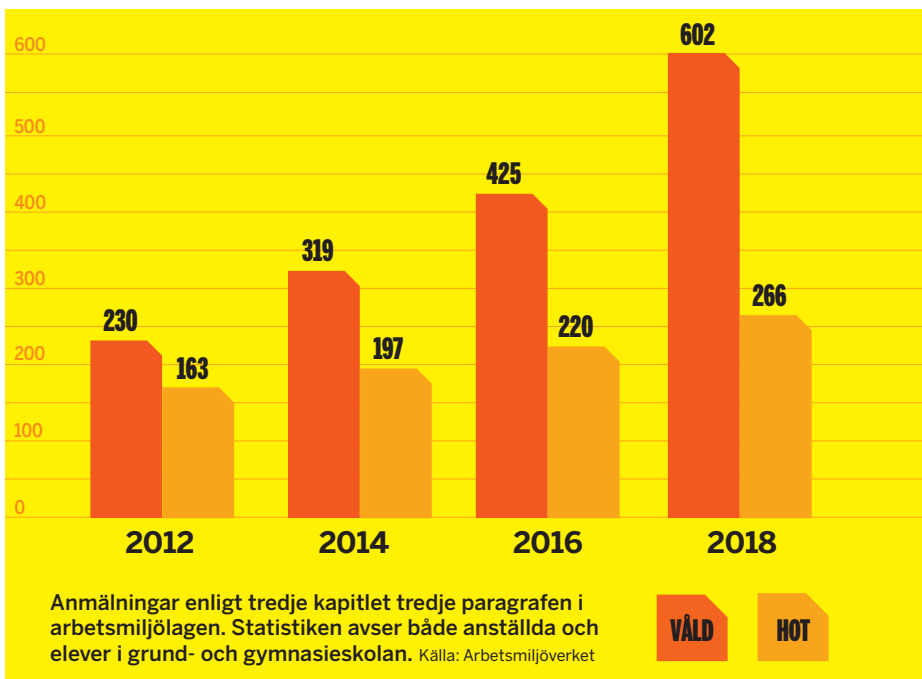

En extra skjuts till det kreativa lärandet

Nu är det dags att söka stipendiet Innovativt lärande. Denna gång ges det till projekt/utvecklingsarbete där lärare tillsammans utvecklar undervisningsmetoder inom **de ekonomiska och/eller tekniska ämnena**. Läs mer och ansök på lararstiftelsen.se senast den 6 oktober.

LÄRAR-
stiftelsen

Vi stöttar lärare och lärande – lararstiftelsen.se

Hot och våld mot lärare ökar

Anmälningar om hot och våld ökar i skolan. Nu måste det förebyggande arbetet stärkas för att öka tryggheten, menar Elisabet Mossberg på Lärarförbundet.

– Det räcker inte med snygga handlingsplaner.

Text: Anna-Karin Hallonsten

Rapport Antalet skadeanmälningar om fysiskt våld och hot mot lärare och elever i skolan har ökat med 94 procent, mellan åren 2013 och 2018. Hur stor del av anmälningarna som handlar om just elever som brukat våld eller hotat lärare framgår inte i Arbetsmiljöverkets statistik. Men i Skolverkets senaste rapport, som bygger på en enkätundersökning, framgår hur stor andel av lärarna i gymnasiet och grundskolan som upplever att de har utsatts för våld eller hot under förra året. I gymnasiet svarar 16 procent av lärarna att de har erfarenhet av våld och hot från elever. Motsvarande siffra i grundskolan är 23 procent. Men bilden är inte svartvit. Samtidigt svarar nio av tio lärare att de känner att de bemöts med respekt och att de trivs i skolan.

För sex år sedan polisanmälde De la Gardiegymnasiet i Lidköping ett antal elever som hotat lärare på Twitter. I dag

försöker lärarna ha koll på vad som skrivs på nätet, särskilt under helger eftersom det händer mycket på nätet under fritiden, berättar den nuvarande gymnasiechefen Magnus Thilén.

– Men jag tror också att det beror på att skolledningen sitter nära verksamheten, vilket leder till att det är lätt att ta kontakt med oss om något händer. Dessutom har vi schemalagda klassråd, programråd, enhetsråd och skolråd där det händer att de här frågorna diskuteras.

I stora drag finns det två typer av anmälningar när det gäller hot, våld och kränkningar mot lärare, bortsett från polisanmälningar. Antingen tillbudsanmälan som läraren själv lämnar in till sin arbetsgivare och som syftar till att synliggöra problemen på skolan för att rätt åtgärder ska kunna sättas in. Eller skadeanmälan till Arbetsmiljöverket,

som görs av arbetsgivaren vid allvarliga händelser.

Elisabet Mossberg är ombudsman på Lärarförbundet. När hon ska försöka förklara när en lärare ska göra det ena eller det andra förklarar hon att hon som ombudsman brukar prata om ”aj och oj”. Där ”aj” oftast leder till en skadeanmälan, och ”oj” till en tillbudsanmälan.

– Aj innebär en faktisk skada. Samma sak gäller ett hot om våld där händelsen upplevs vara en allvarlig fara för liv eller hälsa. Eller om en lärare upprepade gånger blir kallad för kränkande saker. Vid psykisk påfrestning har man rätt till samtalsstöd, säger hon och fortsätter:

– Oj kan vara när en elev i affekt kastar en stol utan avsikt att träffa. Eller när en elev ilsket skriker hora en gång men då läraren ”förstår” sammanhanget det hände i.

Håkan Angeldahl är inspektör på Arbetsmiljöverket och har hanterat många skadeanmälningar.

– Vår uppgift är att hitta orsaken till problem och att ställa krav på åtgärder. Är det uppenbart att det är riskfyllt att arbeta med en elev så får ingen arbeta ensam med den eleven.

Elisabet Mossberg tror att det finns brister i det förebyggande arbetet.

– Det räcker inte att ha snygga handlingsplaner. Det här måste kartläggas kontinuerligt. Man behöver bli bättre på att försöka förutse var det kan komma att förekomma våld och hot. Och det är arbetsgivarens ansvar.

En fråga som många nog ställer sig är om det finns en skillnad mellan vad som accepteras i skolan och utanför.

– Givetvis ska det vara samma normer i skolan som utanför skolan. Men tyvärr finns det på många håll en glidning mot en normalisering av händelser som aldrig skulle accepteras på en vanlig arbetsplats.

Håkan Angeldahl upplever att det finns en tendens att lärare ser hot och våld som en del av jobbet.

– Vi ska inte glömma att syftet med en anmälning är att det ska fungera som ett underlag när arbetsgivaren argumenterar för mer resurser, med ambitionen att skapa en bättre arbetsmiljö för både lärare och elever. ●

Anna-Karin Hallonsten

PÅ G

Globaliseraren

Personliga berättelser från världen. Det uppskattas när studenter från Sida Alumni föreläser i skolorna.
– De globala målen löper som en röd tråd i föreläsningarna.

Text: Björn Andersson Foto: Jezzica Sunmo

Behöver du ha in ett internationellt perspektiv på lektionerna? Då går det att boka en föreläsning av en student som har varit på utlandspraktik. Verksamheten samordnas av Sida Alumni för att öka kunskapen om globala utvecklingsfrågor.

Vilka utbildningar går studenterna som föreläser i skolorna?

– Det kan vara blivande ingenjörer, socionomer, ekonomer eller andra grupper. Bistånd i dag är brett och kan handla om allt från skattesystem till rening av vatten. Studenterna är vad vi kallar alumner till Sida. Den största gruppen har gjort examensarbete utomlands, ”minor field studies”. Den andra gruppen är från internationella praktikantprogrammet, svarar Mikael Botnen Diamant på Sida Alumni.

– Många studenter känner ett starkt behov av att dela med sig av sina erfarenheter men har ingen plattform för det. Andra söker sig till oss för att det vill utbilda sig som föreläsare.

Föreläsningarna kan anpassas till olika gymnasieprogram. Hur klarar ni det?

– Vår idé är att vi ska kunna möta lärarnas behov oavsett om de undervisar i kemi eller samhällskunskap. De globala målen finns med som en röd tråd i våra föreläsningar. För en naturvetare är det naturligt att kontakta lärare inom det området, för en socionom inom det området.

Vad säger lärarna och eleverna om föreläsningarna?

– De uppskattar att vi har en blandning med fakta och personliga berättelser som är konkretiserande. Det är dels berättelserna från alumnerna och att de återberättar från personer som de har mött i olika länder. De visar bilder och ibland filmer. Vi öppnar också för samtal och diskussion om de globala utmaningarna. Lärarna uppskattar att vi har ett koncept där vi försöker möta målen i de olika kurserna. Och det är gratis för skolorna.

Kan du säga några områden som studenterna har föreläst om?

– Ett exempel är om spridning av sexuellt överförbara sjukdomar. Det kan också kopplas till ungdomar i Sverige. Våra alumner försöker hitta ämnen som berör elevernas verklighet. På så vis blir det tydligare att världen hör ihop.

Hur länge kommer verksamheten att fortsätta?

– Vi är inne på åttonde året. Sida ser det som ett lyckat program så det är inte satt någon tidsgräns.

Hur många elever når ni varje år?

– Vi har ungefär 400 föreläsningar per år över hela landet, oftast är det i gymnasiet. Hittills har vi nått över 60 000 personer. Vi har ett trettiotal alumner som är verksamma ett år i taget. ●

Globala målen är en del av Agenda 2030. Totalt 17 mål, som bland annat innefattar fattigdom, hunger, jämställdhet, ekologisk mångfald och utbildning.

Mikael Botnen Diamant

Aktuell: Verksamhetsledare för Sida Alumni. Var med som sakkunnig från Sverige när Globala målen förhandlades fram av FN år 2015

”Vi har ungefär 400 föreläsningar per år. Hittills har vi nått över 60 000 personer.”

Sen sist juli–augusti

Foto: Getty Images

Minskat intresse för vård

Söktryck Vård- och omsorgsprogrammet minskar det här läsåret. Totalt har 4 800 elever sökt programmet i första hand, vilket är en minskning med drygt 14 procent på ett år. Även bygg- och anläggning har tappat med omkring tio procent. Totalt sett har yrkesprogrammen minskat något i popularitet. 37 procent sökte yrkesprogram.

Det största programmet är fortfarande samhällsvetenskapsprogrammet med 22 100 sökande. För ekonomiprogrammet är siffran 18 300, visar Skolverkets statistik. Det största yrkesprogrammet är el- och energiprogrammet med 6 500 förstahandssökande.

Statistiken från Skolverket är preliminär och omfattar de nationella programmen.

Material om könsroller

Metodmaterial Machofabriken har tagit fram ett nytt metodmaterial: Killnormer och våld – ett interaktivt jämställdhetsarbete tillsammans med unga. Machofabriken vänder sig till lärare och andra som arbetar med unga från 13 år och uppåt. Bakom initiativet står organisationerna MÅN och Unizon som lanserar en ny plattform bestående av filmer, interaktiva övningar och samtalsunderlag för att förebygga våld och destruktiva könsroller.

Tungt jobb för lärare

Belastning Åtta av tio gymnasielärare uppger att de har tung eller mycket tung arbetsbörda. En tredjedel av lärarna var sjukskrivna förra läsåret på grund av stress. Orsaken till sjukskrivningarna var främst hög administrativ belastning. Siffrorna har presenterats av Lärarnas riksförbud i en undersökning bland tusen gymnasielärare.

Tidigare i år visade en undersökning från Lärarförbundet att åtta av tio lärare skulle använda tiden till mer undervisning om dokumentationsbördan minskade.

Tävla i kemi

Film Vilket blir nästa nya grundämne i det periodiska systemet? Det är en av de frågeställningar som deltagarna i videotävlingen ”Fånga kemins grundläggande beståndsdelar” kan välja att arbeta med genom att skapa en max två minuter lång film. Tävlingen riktar sig både till grundskole- och gymnasieelever och bidraget ska lämnas in senast den 20 september.

Mer information finns på Kemilärarnas resurscentrums hemsida: www.krc.su.se

Rekordmånga skolkar

Frånvaro Under förra läsåret fick nära 300 000 elever på gymnasiet studiebidraget indraget på grund av skolk. Det motsvarar 8,7 procent av alla elever, vilket är en rekordhög siffra. Motsvarande siffror för de föregående läsåren var 8,5 respektive 7,9 procent. Andelen med ogiltig frånvaro har ökat på fristående skolor, men varit oförändrad på kommunala skolor, enligt statistiken från CSN.

Gotlands län har högst andel elever som fått studiebidraget indraget.

Modersmål i fokus

Språk Regeringen har tillsatt en utredning som ska se över modersmålsundervisningen och studiehandledningen på modersmål i skolan. Bakgrunden är att

Kartläggning på språkintröduktion

Ämneskunskaper Från och med den här terminen ska elever som börjar på språkintröduktion få sina kunskaper bedömda. Elevernas bakgrund, skolerfarenhet, språk- och ämneskunskaper samt eventuella yrkeserfarenheter ska kartläggas.

En annan nyhet för introduktionsprogrammen är att preparandutbildning ersätts av programinriktat val.

forskningen har visat att elever som får möjlighet att utveckla sitt modersmål som regel har lättare att lära sig svenska och får bättre resultat i skolan. Utredningens mål är att ta reda på hur man kan höja kvaliteten på undervisningen och stärka studiehandledningen.

Trivs på spetsutbildning

Osäkerhet Elever på spetsutbildningar är väldigt nöjda med sin skola, visar Skolverkets utvärdering. Totalt finns spetsutbildning på 20 grundskolor och 21 gymnasieskolor i landet. De är därför inte tillgängliga för alla, påpekar Skolverket. Ett annat problem är att spetsutbildningen fortfarande är en försöksverksamhet, vilket innebär en osäkerhet för huvudmännen. Därför föreslår Skolverket att regeringen fattar beslut om utbildningarnas framtid. Det är mer än dubbelt så vanligt att elever som gått spetsutbildning i gymnasieskolan går vidare direkt till högskolan jämfört med elever på motsvarande nationella program.

Podd om lärande

Multitasking Den nya podden ”Mycket hjärna” vill bidra till en vetenskaplig grund för lärande. Programledare är forskarna Björn Sjöden och Betty Tärning, och läraren Kalle Palm. Ett av deras senaste teman är ”multitasking”.

Faktum är att det inte går att göra flera saker samtidigt. Det är till och med så att den som tränar på att ”multitaska” riskerar att bli ännu sämre på just det, menar Björn Sjöden.

7 frågor ...

... till Martha Liw, ansvarig för mottagande av nyanlända i Örebro kommun, om de nya kraven på kartläggning av elevernas kunskaper.

Hur kommer det här att förändra för er?

– Vi har arbetat med kartläggningar sedan flera år tillbaka så vi behöver inte göra några större förändringar nu i och med den nya lagen. Vi tar reda på elevernas skolbakgrund och kartlägger deras kunskaper i språk, ämnen och yrkeserfarenhet, svarar Martha Liw som jobbar på Språkintröduktion på Karolinska gymnasiet där alla nyanlända elever i gymnasieåldern som kommer till Örebro passerar.

Vad använder ni för material?

– Vi har använt ett material som motsvarar steg 1 och 2 för grundskolan. Vi har också tittat på Skolverkets kartläggningsmaterial som påminner om vårt.

Hur går kartläggningen till?

– Vi börjar med ett samtal som jag leder och som genomförs tillsammans med eleven, vårdnadshavare och tolk. Då kan vi gå igenom tidigare skolerfarenhet och ämneskunskaper men även intressen samt styrkor och förmågor. Vi pratar också om eventuella erfaren-

”Där får eleverna boosta svenska och kunskaper om det svenska samhället.”

heter utanför skolan, exempelvis arbete. Färdigheter i modersmålet har vi hittills utrett vidare om vi har sett att det behövs mer stöd eller om vi har haft en problemformulering. Kartläggningen görs med specialpedagog/speciallärare och studiehandledare eller tolk.

Vad händer efter kartläggningen?

– Efter kartläggningen placeras man i en grupp som vi kallar intro. Där får eleverna boosta svenska, kunskaper om det svenska samhället och vårt skolsystem. Efter de sex veckorna bestämmer vi skolplacering i någon av våra sex olika grupper. Vi har grupper för dem som inte fått lära sig läsa eller skriva i hemlandet upp till elever med tio års skolbakgrund.

Hur många elever har ni på språkintröduktion?

– Här på Karolinska gymnasiet är det just nu 75 elever. De är på basnivå där eleverna börjar. När de har kommit längre fortsätter de på Språkintröduktion (SPRI) på Virginska gymnasiet. Då bedömer lärarna språkutvecklingen utifrån deras svenska. Vi har en förstelärare i svenska som andraspråk som drivit utvecklingsarbetet kring ”Bygga svenska”. Totalt har vi cirka 300 elever på språkintröduktion i kommunen.

Hur gör ni om en nyanländ elev har kunskaper på gymnasienivå i vissa ämnen?

– Det händer att vi lyckas få in elever i klasser på nationella program i vissa ämnen. Det kan till exempel vara nyanlända som har franska som modersmål. Eller elever med goda kunskaper i matematik. ●

Björn Andersson

Echo

Lyft engelskan till en ny nivå!

Engagerande noveller och faktatexter för gymnasiet och vux. Beställ utvärderings-exemplar på nok.se/echo

Visste du att...

Digilär.
EN DEL AV NATUR & KULTUR

Digilär är nu en del av Natur & Kultur och tillsammans utvecklar vi läromedel för alla stadier – tryckt, blended och heldigitalt! Läs mer på digilär.se | nok.se

Extra poäng. Daniel Bang är den enda eleven i trean som försöker sig på extra meritpoäng i linjär algebra.

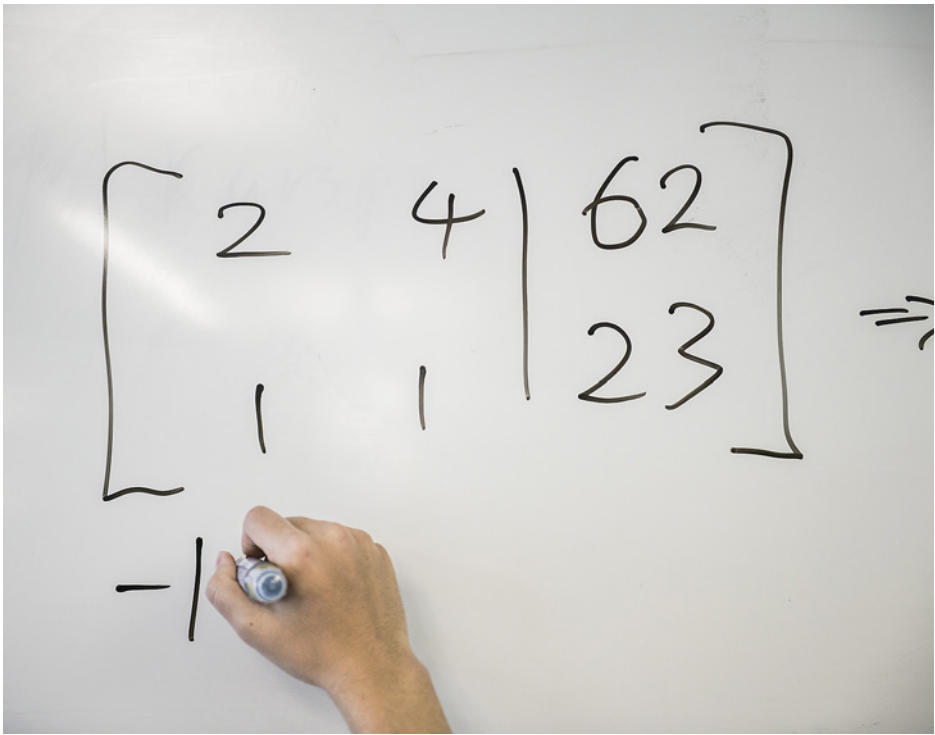
Vid Östra Real i Stockholm lockar mattekurserna linjär algebra och matematiska cirkeln endast elever som redan är högpresterande. Försteläraren Fredrik Hollsten har ingenting emot det.

De vill trimma elever med högskolematte

Text: Maja Lundbäck
Foto: Marc Femenia

Kan du hitta identitetsmatrisen på den här? Fredrik Hollsten, förstelärare i matematik vid gymnasieskolan Östra Real i centrala Stockholm, slänger ut frågan medan han antecknar ivrigt på tavlan. Stolarna i fysiksalen gapar visserligen tomma denna eftermiddag, så när han vänder sig om är frågan riktad till den enda eleven på plats, Daniel Bang. Han står beredd precis intill tavlan, redo att ta över pennan.

Det är hans allra sista prov innan

studenten och visst är han lite nervös men, menar han, om han lyckas väl har han chans på 0,5 extra meritpoäng. Han ska visa sin lärare vad han har lärt sig om linjär algebra, en gymnasiekurs på högskolenivå som ges i samarbete med Kungliga Tekniska högskolan, KTH. –Ja, jag kan göra på två sätt, svarar Daniel Bang snabbt och börjar räkna med en gång.

Den första delen av tentan är muntlig och han måste berätta högt hur han går till väga medan allt fler rektangulära talscheman sakta men säkert fyller allt större del av tavlans yta. Han suddar ibland och gör om. –Jag försöker få fram det här mönstret i den vänstra matrisen, säger han och pekar.

Egentligen är det fler elever från Östra Real än Daniel Bang som har följt linjär algebra på KTH det här läsåret, åtta för att vara exakt. Men de andra som går i trean har valt att inte försöka få betyg på kursen. –Några vänner har hoppat av och några kände att de ändå kommer att läsa linjär algebra igen på universitetet. Vi har ju massa andra prov också och mina vänner fokuserar på de andra betygen. Vid första genomgången på KTH var det svårt att hänga med, innan hade jag tänkt att hur svårt kan det bli? Det var ändå hyfsat svårt, säger han.

Klara Courteaut är doktorand vid KTH

och den som har hållit i föreläsningarna i linjär algebra det senaste året. –Jag höll föreläsning varannan vecka –och för att ta till sig materialet så brett som möjligt har eleverna löst uppgifter tillsammans med läraren däremellan. De flesta var från Klara västra, Norra Real och Östra Real, säger hon. Hon berättar att hon har haft totalt 25 gymnasieelever, varav 20 av dem kom regelbundet och resten dök upp mer sällan.

Ytterligare omkring tio elever från Östra Real läste en annan högskolekurs i matematik, matematiska cirkeln, en kurs som sedan länge ges i samarbete med KTH och Stockholms universitet och har olika teman varje år, senaste läsåret handlade det om så kallad grafteori. Men inga i trean från Östra Real kommer att tenta av den det här läsåret. –Det är så strategiskt i dag förstår du. Om du ska söka till läkare och redan har engelska 7 och matte 5 så har du tillräckligt med meritpoäng, det är redan fullt, säger Fredrik Hollsten, som är ansvarig för att tenta av matematiska cirkeln också, om det hade varit någon elev som valt att göra det. Matematiska cirkeln är annars mer populär, drygt 130 elever från stora delar av Stockholms gymnasieskolor fanns med från början.

Utmaning. Läraren Fredrik Hollsten vill att Östra Real ska erbjuda lika utmanande matematikkurser som på spetsutbildningar.

–Egentligen ville jag gå på båda kurserna, men sedan kom jag på att det skulle bli för stressigt med matematiska cirkeln också, säger Daniel Bang.

Ganska många av dem som började hoppade senare av, men omkring 70 stycken fullföljde kursen det senaste läsåret, 80 procent var killar.

–Det är roligt att nå ut till intresserade gymnasieelever. Förhoppningen är att inspirera dem och väcka ett intresse hos eleverna att kanske läsa vidare, för jag försöker visa att matematik är någonting mer än det som de läser på gymnasiet, säger Joar Bagge, doktorand vid KTH och en av cirkelns två föreläsare.

Samtidigt finns ett samhälleligt intresse av att öka andelen killar som går vidare till högre studier efter gymnasiet, helst direkt utan något sabbatsår. Men kan dessa svåra högskolekurser på gymnasiet locka över den grupp elever som annars inte skulle ha pluggat vidare? Fredrik Hollsten tror inte det. Han menar att det snarare kan slå åt andra hållet – kurserna kan avskräcka.

–Det här kan vara rejält utmanande, framför allt matematiska cirkeln är svårare än man kan tänka sig. Den som inte redan är inne på matematikspåret kan känna oj, oj, oj. Så jag tycker att man ska gå dessa kurser om man är på väg att bli ingenjör, då är det bra att ha med så mycket matte som möjligt. Ju bättre förberedd du är innan högskolan, desto lättare kommer du att få, säger han.

Daniel Bang håller med sin lärare. Nu känns det inte alls läskigt att börja läsa högre utbildning.

–Jag skulle ha haft en annan känsla om jag inte hade gått på linjär algebra. Men jag hade nog gått på högskolan ändå. Nu är jag inte rädd för att prova något nytt, jag vill bara ha fler utmaningar, säger han.

Han är medveten om att han kommer att stöta på linjär algebra igen redan inom ett år. Han har ju sökt civilingenjörsutbildningen Datateknik på KTH och börjar direkt utan sabbatsår.

Exakt hur många av eleverna som har gått matematiska cirkeln eller linjär algebra, som tar steget till att faktiskt studera vidare finns inga exakta uppgifter om. Men en kursutvärdering kan ge en fingervisning. Joar Bagge berättar att nästan alla elever som svarade på den anonyma

kursutvärderingen uppgav att de kommer att läsa vidare, alla utom två som inte visste hur de skulle göra. Alla som svarade gick inte i trean, vissa gick i ettan eller tvåan. Om de hade ställt samma fråga i kursens början hade man kanske kunnat komma närmare svaret på vad kursen har för effekt på elevernas pluggiver. Nu är det lite svårt att säga.

I dag läser runt 1000 gymnasieelever i landet en spetsutbildning, vilket innebär fördjupning i ett visst ämne men också en högre studietakt. Att elever går vidare till högskolan direkt efter gymnasiet är

”Jag vill trimma de riktigt duktiga och fostra dem i problemlösning. Vi behöver ju få fram individer som kan bli bra ingenjörsmaterial.”

mer än dubbelt så vanligt på spetsutbildningar jämfört med motsvarande nationella program, enligt Skolverket.

Erik Waltersson, lärare på spetsutbildningen scienceprogrammet vid Europas skolan i Strängnäs berättar ändå att just renodlade högskolekurser har blivit allt mindre populära bland hans elever.

–Från början satsade vi ganska mycket på högskolekurser i spetsutbildningen, men det har varit ett ganska lågt intresse från eleverna. Det är ju en bit att åka till Stockholm och man får inte någon bra credd för högskolekurserna, säger han.

Erik Waltersson berättar att de på skolan har skapat en helt egen slags ”matematiska cirkeln” på Scienceprogrammet.

– Som lärare anser jag också att det är bättre att fördjupa sig här på skolan än att läsa universitetskurser på gymnasiet. Vår samhällsvetenskapliga spetsutbildning har ett samarbete med Uppsala universitet och de skräddar-

sydde utbildningen för våra elever, men KTH gör inte det. En av kurserna är ju att läsa linjär algebra, men den ingår ju ändå i ingenjörsutbildningarna, säger han.

Att de elever, som har ”för lätt” för den vanliga gymnasiematten ska få fler utmaningar är något som Fredrik Hollsten brinner för.

– Jag vill trimma de riktigt duktiga och fostra dem i problemlösning. Vi behöver ju få fram individer som kan bli bra ingenjörsmaterial, så att vi kan forska fram ny teknik och helst inte bli omsprungna av Kina, säger han.

Fredrik Hollsten vill att Östra Real ska kunna erbjuda lika utmanande matematisk spetsutbildning, till exempel vid Danderyds gymnasium och scienceprogrammet vid Europaskolan. Och i och med att han kan skicka elever till linjär algebra samt matematiska cirkeln tycker han att de faktiskt uppfyller

just detta. De elever som har extra lätt för sig kan lika gärna gå på Östra Real som en spetsutbildning tycker han.

I fysiksalen står Daniel Bang djupt försjunken i matrisen. Eftermiddagstimmen är sen och en städare väntar otåligt på att få komma in och skura av plastmattan på golvet. Men Fredrik Hollsten anser att det skulle störa, så städaren får helt enkelt vänta.

– Överallt där du har sådan bildbehandling som i tv-spel används den här tekniken med matriser hela tiden, berättar Fredrik Hollsten entusiastiskt och släpper för ett kort ögonblick sin uppmärksamhet på sin elev.

Det är svårt att tyda Fredrik Hollstens ansiktsuttryck. Är han nöjd eller besviken så här långt, där han står lutad mot en bänk några steg snett bakom sin elev? Nu följer han tålmodigt med i hur elementen, alltså siffrorna i raderna och kolumnerna, växer fram. Till sist verkar det klart.

–Och då har vi inversen till A där uppe och vi kan kolla om det stämmer genom att följa identitetsmatrisen här, säger Daniel Bang och vänder sig om.

Fredrik Hollsten brister ut i ett leende.

–Utmärkt, nu tar vi en svårare matris! ●

Maja Lundbäck

Fredrik Hollsten

Ingen industri, ingen skola

INNEHÅLL:

Utan gymnasiet ont om arbetskraft 16
Minskat stöd till lärlingsutbildning 20
"Många elever börjar glänsa" 22
Lärande i arbetslivet släpar efter 24
Uppgifter på företag lockar elever 28

Samverkan med arbetslivet innebär en stor utmaning för skolan. För att den ska bli bra måste lärarna få mer tid till att besöka olika företag, menar forskare.

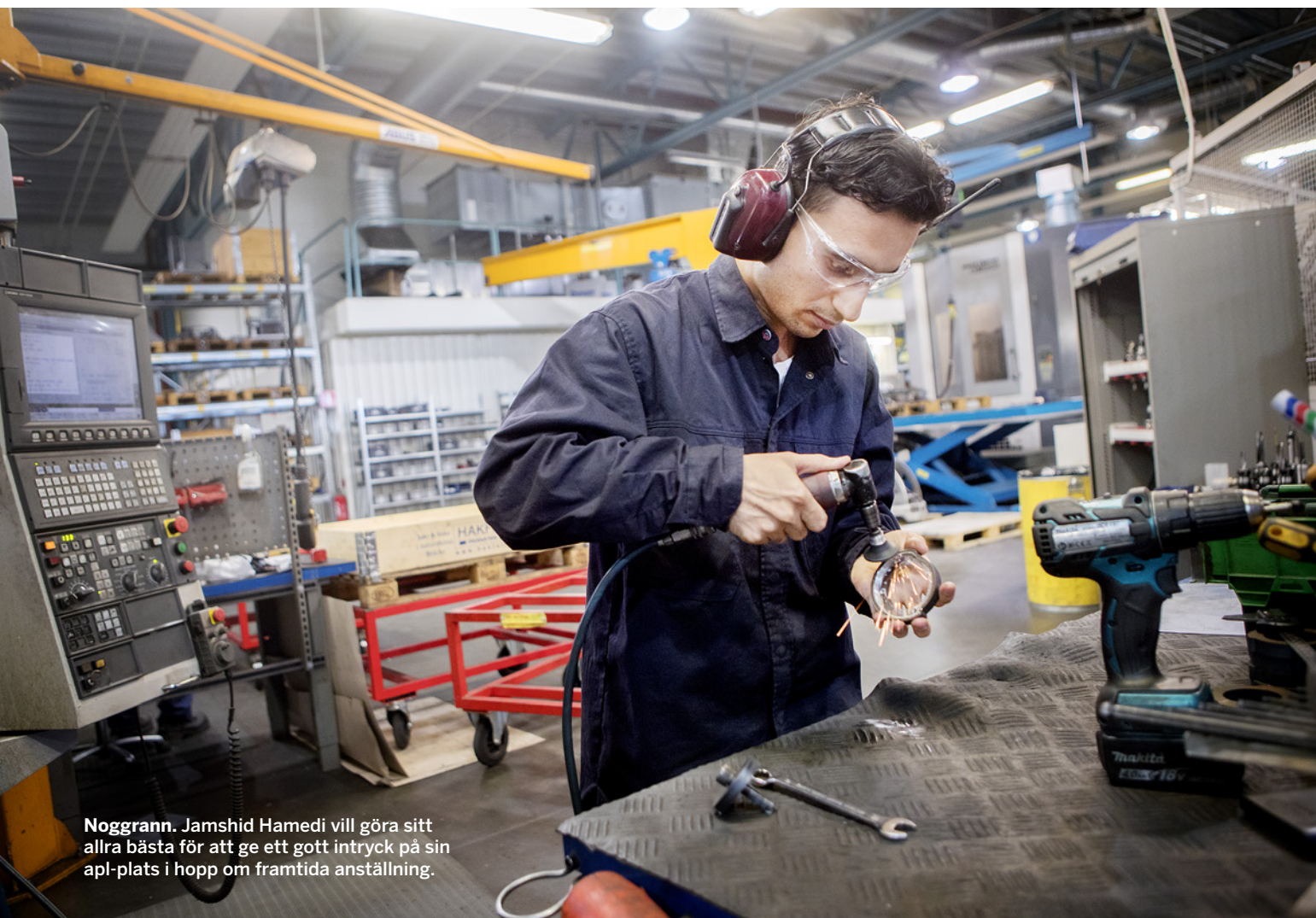
Affärgymnasiet i Västerås satsar på arbetsplatsförlagt lärande på ekonomiprogrammet. Ett grepp som lockar elever.

I Ånge är beroendet stort mellan skolan och näringslivet. Utan industrier inget gymnasium.

Utan gymnasiet ont om arbetskraft

Utan ortens industrier, inget gymnasium, säger lärarna. Utan gymnasiet, brist på arbetskraft, menar företagen. I Ånge betyder samarbetet mellan näringsliv och skola mycket för ortens överlevnad.

Text: Ingela Hofsten Foto: Mats Andersson

Noggrann. Jamshid Hamedi vill göra sitt allra bästa för att ge ett gott intryck på sin apl-plats i hopp om framtida anställning.

📍 Bobergsgymnasiet, Ånge

Zzzzii. Ljudet från slipmaskinen är på gränsen till öronbedövande där Jamshid Ahmedi står och gradar av en plåtbit till en skogsmaskin. Men han har förstås både hörselkåpor och skyddsglasögon på sig. Det där med arbetsmiljöregler är något han lärt sig både i skolan och här på verkstadsföretaget Hakfelt Produktion där han hela våren har praktiserat, som en del av sin utbildning till CNC-operatör på Bobergsgymnasiet i Ånge. Två dagar i veckan tar han ett tidigt morgontåg de tre milen från Ånge hit till Bräcke, för att vara på plats när arbetsdagen börjar, klockan sju.

Firman – ett familjeföretag som tillverkar maskindelar – ligger i utkanten av samhället. Några byggnader i korrugerad plåt, som hyser såväl kontor som ett antal stora maskinhallar, där taket vilar på långa stålbalkar och fönstren är alldeles för högt upp för att ge någon utsikt men släpper in en del ljus. På det gråa betonggolvet står maskiner utspridda och i hyllor och trälarar ligger material, verktyg och färdiga produkter av metall.

Jamshid Ahmedi ser säker ut där vid slipmaskinen – under den termin han varit här har han blivit varm i kläderna. Nu går han och hoppas på att få sommarjobb, och när han går ut gymnasiet nästa vår, kanske anställning. Så småningom har han siktet inställt på vidare studier till ingenjör, men några års erfarenhet från golvet först skulle kännas bra, tycker han. Och att så här redan under skoltiden få prova sina färdigheter där de verkligen gäller, är helt väsentligt. Det handlar bland annat om känslan: Det här är på riktigt.

– Att lära sig hur det funkar på en arbetsplats. Och här har jag fått lära mig programmera och koda.

Det senare är något som eleverna på industriprogrammet inte får göra förrän i trean annars.

När Jamshid Ahmedi och ett gäng andra gymnasister kom hit i början av vårterminen togs de emot av Jonne Hakfelt, arbetsledare. Han har huvudansvar för företagets praktikanter. Det innebär bland annat att han ser till att samtliga ungdomar får prova alla produktionsgrupper i tio dagar, innan han fördelar ut dem på var sin plats och till var sin handledare.

Jonne Hakfelt lovordar Skolverkets webbaserade handledarutbildning:

– Den gav väldigt mycket kött på benen, inte bara vad gäller arbetsmiljö och sånt utan också psykologi: till exempel hur man lär känna eleverna och deras behov och förutsättningar.

Det gäller att placera rätt elev på rätt plats så de får en förståelse för helheten, konstaterar han. Och att inte släppa greppet. När ungdomarna varit på plats en vecka fångar han upp deras första intryck och att de fungerar ihop med sina handledare och arbetskamrater.

Erfaren. Som huvudhandledare på Hakfelts har Jonne Hakfelt gått såväl Skolverkets grundutbildning som en extra kurs för personer med särskilda behov, för att kunna möta olika typer av praktikanter.

”Det gäller att placera rätt elev på rätt plats så de får en förståelse för helheten.”

Handledaruppdraget är både är lärorikt och inspirerande, tycker Jonne Hakfelt.

– Att dagligen träffa unga människor som frågar på olika sätt och påpekar saker man inte tänkt på, är intressant.

Det händer nämligen att eleverna kommer med ny information och nya infallsvinklar. Men inte minst har de förkunskaper från skolan som är värdefulla här, påpekar Jamshid Ahmedis närmaste handledare Tommy Birgersson. Under sina 40 år i yrket har han lärt upp många rena nybörjare, och han ser stor skillnad mellan sådana och dem som fått grundläggande verkstadskunskaper på gymnasiet och därmed till exempel behärskar mätteknik. Det gör att han brukar kunna ge praktikanterna ganska mycket frihet. ▶

Rotation. Med en liten verkstad och bara två lärare gäller det att pussla för att alla elever ska få den tid de behöver vid maskinerna. Ettorna får passa på medan tvåorna är på apl. I dag står svetsning på schemat. Sven-Åke Isaksen instruerar.

– De måste få hålla på lite på egen hand, man kan inte stå och peka hela tiden.

Hakfelt Produktion är ett av en hel rad företag i regionen (Västernorrland-Jämtland) som Bobergsgymnasiet samarbetar med.

– Annars skulle det vara svårt att få ihop till de femton veckor på tre år som krävs för elever på de nationella industriprogrammen, säger läraren Sven-Åke Isaksen, när vi efter besöket i Bräcke söker upp honom på Bobergsgymnasiet.

Sven-Åke Isaksen menar att Bobergsgymnasiets industriprogram är helt beroende av ortens företag.

– Huvva, ja! Jag har svårt att se att vi skulle kunna ha en sån utbildning utan dem.

Det handlar dels om att många ungdomar här tänker sig en framtid här, men också på att programmet är beroende av arbetsplatser att förlägga elevernas apl på. Det senare har blivit svårare på senare år, i takt med att företag lagt ner. För ett antal år sedan kunde de flesta elever göra sin apl inom några mils omkrets, i dag får en del av dem åka ända till Sundsvall, tio mil bort.

Det är till och med så, att antalet platser skolan kan få ihop styr hur många elever som tas in. Elever som går på nationella industriprogram ska enligt Skolverket ha minst femton veckors apl under sina tre gymnasieår.

– Uppskattningsvis går halva min arbetstid åt till att fixa med praktiken på olika sätt. Men det är roligt!

bra. Om vi till exempel har en elev i trean som vill förlägga apl på ett företag för att ha större chans att bli anställd sen så försöker vi ordna det.

Men i vanliga fall är det ett noga utarbetat rotationssystem som gäller, för att eleverna ska få chans att prova olika slags moment.
– Och vi utgår förstås alltid från styrdokumentet!

Han och hans kollega Anders Johansson är noga med att så långt som möjligt följa Skolverkets riktlinjer i fråga om apl. Till exempel åker de alltid till varje arbetsplats för trepartssamtal mellan lärare, elev och handledare.

”Trepartssamtalen är inte minst viktiga för att utröna om eleven behöver få med sig några specifika kunskaper från skolan till sin praktikarbetsplats.”

– Trepartssamtalen är inte minst viktiga för att utröna om eleven behöver få med sig några specifika kunskaper från skolan till sin praktikarbetsplats. Samtalen utgör också en viktig grund för bedömningen, säger Sven-Åke Isaksen.

– Och så har vi alltid ett avslutningssamtal med handledaren per telefon.

Däremot lyckas de inte alltid hitta företag med utbildade handledare, även om det är vad de eftersträvar.

– Vi är restriktiva med apl utan utbildade handledare, men samtidigt måste vi vara lite ödmjuka. Om vi ställer sådana direkta krav till någon samarbetspartner tror jag vi kan hamna snett – vi måste ta i beaktning att de kan ha hög beläggning och inte hinna med att utbilda folk.

Alla skolor är inte lika noga som Bobergsgymnasiet med hur kontakten mellan dem och företagen fungerar, konstaterar handledaren Jonne Hakfelt på familjeföretaget i Bräcke.

– Hos en del är det väl lite så och så med återkopplingen. Vissa ringer bara, eller ber mig fylla i en blankett.

Vilket av sätten han föredrar är uppenbart, även om det är mer tidsödande. Chansen att få seriösa praktikanter är större om skolan sköter apl seriöst, menar han. Och:

– Praktikanterna är jätteviktiga för återväxten här i företaget. ●

Ingela Hofsten

Sven-Åke Isaksen berättar att det finns stort behov av båda typerna av yrken i hela landet, och inte minst här i trakten – till exempel efterfrågas konstruktionssvetsare i vattenkraftssammanhang.

Att skolan samarbetar med de lokala företagen är därför helt självklart, säger han och påpekar att det hela är kvalitetssäkrat sedan skolan blev certifierad som teknikcollege.

– Vi utbyter strategier, och rättar oss rätt mycket efter deras önskemål och behov.

Han ser inga etiska problem med att skolan därigenom kan uppfattas gå företagens ärenden, utan ser det snarare som en vinn-vinnsituation.

– Kan vi förse orten med arbetskraft är det väl bara

Minskat stöd till lärlingsutbildning

Allt fler elever har valt lärlingsutbildning i år. Samtidigt har statsbidraget skurits ner för utbildningsformen. Det väcker oro för att företagen inte ska vilja ta emot lika många elever.

Text: Björn Andersson

Totalt 144 kommuner och fristående skolhuvudmän har ansökt om statsbidraget för 13 300 elever i gymnasial lärlingsutbildning. Ansökningarna uppgår till 277 miljoner kronor men Skolverket fick endast 191 miljoner kronor att fördela under våren.

– Motsvarande situation kommer nog att uppstå i höst då vi har 191 miljoner kronor kvar att fördela. Vi vet ju inte om det blir samma söktryck men vi har haft en stadig kurva uppåt för lärlingsutbildning. Så jag skulle bli förvånad om det inte är ett söktryck som överstiger det tilldelade beloppet, säger Andreas Spång, enhetschef på Skolverket.

En elev som går på en lärlingsutbildning har

”Risken finns att antalet lärlingar inte kan komma att öka.”

Statsbidraget för lärlingar

- Statsbidraget består till största delen i ersättning till de företag som tar emot elever.
 - I år har arbetsgivarna fått 11 716 kronor per elev och termin. Det gäller elever som genomför minst hälften av sin utbildning på arbetsplatsen.
 - Total har skolorna sökt statsbidrag för 13 337 elever för vårterminen 2019. Det är en ökning med 436 elever jämfört med hösten 2018.
- Källa: Skolverket

rätt att gå kvar även om statsbidragen minskat. Alternativen blir då att huvudmannen får skjuta till mer pengar eller att lärlingsföretagen ersätts med ett mindre belopp.

Kan det innebära att huvudmännen minskar sitt utbud av lärlingsutbildning för dem som ska börja på första året?

– Det kan få den att effekten att man drar ner till följd av minskat statsbidrag, svarar Andreas Spång.

En orsak som han ser till att intresset för lärlingsutbildning ökat är att introduktionsprogrammen har lärlingsliknande utbildningar.

– Det öppnar för en utökad målgrupp. I övrigt vet jag inte skälen till ökningen.

En av alla huvudmän som fått minskat bidrag är Lärlingsgymnasiet i Sverige AB. Här har statsbidraget minskats från nära 5,4 miljoner kronor till 3,7 miljoner för våren 2019. En av koncernens rektorer är Malin Luukinen i Ale utanför Göteborg. Hon är kritisk till att förutsättningarna ändrats på kort sikt utan förvarning.

– Det känns märkligt att det här sker under innevarande år. Våra företag, som tar emot lärlingar har gjort sina uppgifter och haft sina utgifter som att sätta av tid till handledare och till introduktion av våra elever, säger hon.

I ett större perspektiv tycker Malin Luukinen att det är fel att minska statsbidragen för lärlingsutbildning.

– En utmaning är den kompetensbrist som finns i flera yrken. Då är det konstigt att regeringen drar ner

på en utbildning som utbildar för många av de här yrkena.

Hon ser nu en viss risk att skolans värdföretag inte blir lika angelägna att ta emot lärlingar.

– Flera av våra handledare har haft lärlingar i över tio år så jag tror och hoppas att företagen kommer att fortsätta på nuvarande nivå. Men risken finns att antalet lärlingar inte kan komma att öka.

Johan Olsson, utbildningspolitisk expert på Svenskt näringsliv, menar att de minskade statsbidragen motverkar långsiktig planering för de företag som tar emot lärlingar.

– Det är aldrig bra med ryckighet. Men viktigast är att finansieringen till yrkesutbildning generellt

Foto: Kristian Pohl/Regeringskansliet

”Bidraget är generöst”

Statsbidraget till lärlingsutbildning är fortfarande generöst men det är olyckligt med sänkningen under pågående år. Det anser utbildningsminister Anna Ekström (S).

Text: Björn Andersson

I år beslutade regeringen att minska statsbidraget för lärlingar från 482 till 382 miljoner. Pengar som ska ersätta företag som tar emot elever i gymnasial lärlingsutbildning.

Vad beror minskningen av bidrag på?

– Vi sänkte statsbidraget för gymnasial lärlingsutbildning för att kunna prioritera andra viktiga reformer på utbildningsområdet. Statsbidraget är fortfarande generöst och vår bedömning är att en viss justering inte kommer att påverka antalet utbildningsplatser. Studier och erfarenheter har visat

är tillräckligt hög. Att det är god kvalitet både i skolförlagda delar, i apl och att eleverna går ut med rätt kompetens, säger Johan Olsson.

När det gäller lärlingsutbildning så betonar han att det behövs satsningar även på de skolförlagda delarna.

– Yrkeslärarna måste också ha tid och kapacitet att kunna vara med och kvalitetssäkra att det blir en bra utbildning för eleverna. Femtio procent ute på en arbetsplats är ju en lång tid. Det är ett stort ansvar både för företagen och för skolan. Lärlingsutbildning är ett komplement till traditionell yrkesutbildning men varken billigare eller enklare. ●

Björn Andersson

att det inte i första hand är statsbidraget som avgör om en arbetsgivare väljer att ta emot en lärling eller inte, svarar utbildningsminister Anna Ekström (S).

Ändringen sker mitt i innevarande period, går inte det att undvika?

– Vi har ett ansträngt budgetläge och finansiering för nya reformer måste därför tas från befintliga insatser. För att kunna genomföra våra prioriterade insatser under 2019 behövdes medel redan i år. Med det sagt så tycker jag att det är olyckligt när förutsättningar ändras på det här sättet under innevarande år.

Borde inte regeringen i stället satsa mer på lärlingsutbildning då det är brist på kompetens i många av de här yrkena?

– Yrkesprogrammen är otroligt viktiga för kompetensförsörjningen, både för industrin och för välfärden. Därför har regeringen genomfört insatser för att höja yrkesprogrammets attraktivitet och det finns fortsatt ett generöst stimulansbidrag på närmare 400 miljoner kronor för lärlingsutbildning.

Hur ser du på framtiden för gymnasial lärlingsutbildning?

– Under de senaste åren har vi sett en stor ökning av antalet lärlingar, från drygt 8 000 lärlingar 2015 till drygt 12 000 lärlingar 2018. Jag tror och hoppas att den gymnasiala lärlingsutbildningen kommer att fortsätta växa och utvecklas. ●

Björn Andersson

Ansökta och beviljade statsbidrag

Huvudman	Ansökt om	Beviljat
Praktiska Sverige AB	60,9 miljoner	41,9 miljoner
Thorengruppen	46,8 miljoner	32,2 miljoner
Göteborgs kommun	8,0 miljoner	5,5 miljoner
Uddevalla kommun	7,0 miljoner	4,8 miljoner
Luleå kommun	4,3 miljoner	2,9 miljoner
Eskilstuna kommun	3,0 miljoner	2,0 miljoner

Tabellen visar hur stort bidrag ett antal huvudmän har sökt för vårterminen 2019 för lärlingsutbildning och hur mycket de fått beviljat.

”Många elever börjar glänsa”

På Hälsingegymnasiet satsar UF-företagen på allt ifrån sociala integrationsprojekt till ekologiskt tunnbröd. Variationen är stor när eleverna på de teoretiska programmen ska förverkliga sina egna affärsidéer.

Text: Anna-Karin Hallonsten Foto: Anna Clarén

En app bestående av en vårdplan för cancerpatienter med ambitionen att förenkla vardagen för de drabbade. Eller ett spel där barn får uppdraget att rädda världen, både människor och miljö. Det är två av de totalt 16 affärsidéer som treorna på Hälsingegymnasiet i Bollnäs har åstadkommit under det nyligen avslutade UF-året.

Magnus Bolinder, en av skolans tre UF-lärare, kammade hem en delad andraplats i kategorin ”Årets bästa UF-lärare” i årets SM i Ung företagsamhet.

Hans elever går teknik-, ekonomi- och naturvetenskapsprogrammet och brukar rekommenderas att samarbeta mellan klasserna, ju fler kompetenser, desto bättre.

Arbetet pågår tre timmar i veckan, minst, berättar Magnus Bolinder.

– De flesta eleverna jobbar stenhårt. För många är det här den första kontakten med arbetslivet och eleverna blir tvungna att hantera många situationer som till en början kan kännas obekväma, vilket är väldigt lärorikt, säger han och förklarar att uppgiften går ut på att starta, driva och avveckla ett företag. Och på att tjäna pengar.

Under året som UF-företagare deltar de i olika aktiviteter; regionala kickoffer, tävlingar och mässor. Eleverna uppmuntras även att hitta en rådgivare som kan UF-företagets område eller som kan vara behjälpliga på annat sätt.

Ofta väljer eleverna att sälja en produkt, kanske ett kit med olika produkter i en tilltalande förpackning, som säljs på marknader och mässor, på nätet

eller genom lokala återförsäljare. Men det kan också handla om digitala tjänster.

– Man har ingen aning vad som kommer ut i slutändan. Det är det som är så fantastiskt, säger han och berättar om UF-företaget som skapade en digital vårdplan för cancerpatienter:

– De hade ingen direkt säljbar produkt men det gick ändå så långt att deras app provkördes på ett antal vårdavdelningar i Bollnäs. Den gruppen startade även en insamling med hjälp av lotteriförsäljning, tillsammans med Cancerfonden, för att stödja Rosa bandet.

Förra året införde Bollnäs kommun den fristående tävlingen UF-integrationspris, med syfte att uppmuntra företag att hitta bra affärsidéer för att främja kommunens integration.

– Några elever gjorde en app med information om hur det svenska samhället fungerar och finansierade sitt arbete genom att sälja armband, säger han.

Appen innehöll fakta om hur kontakten med myndigheter går till, eller vad allemansrätten innebär, exempelvis. Andra integrerar det sociala arbetet i sin affärsidé. Froms tunnbröd UF är ett exempel: de bjöd in nyanlända att baka tunnbröd på traditionellt vis.

Froms tunnbröd UF fick andrapris i den regionala UF-tävlingen, i kategorin ”Årets bästa UF-företag”. Det ekologiska tunnbrödet såldes i presentförpackningar tillsammans med egentillverkad äppelmarmelad. Totalt sålde de runt 1 200 förpackningar.

– Men det här är givande för alla, oavsett hur det går eller hur långt de kommer i tävlingarna. Allas förmågor kommer till nytta och de elever som är mindre starka i de teoretiska ämnena får användning av andra förmågor, säger han.

Enligt Magnus Bolinders erfarenhet är det inte ovanligt att de eleverna är bra på att sälja och hålla i externa kontakter. Eller att de är skickliga på praktiskt och kreativt arbete.

– Jag har sett många elever som plötsligt börjar glänsa och bygger upp ett självförtroende som de kanske inte hade innan. Helt plötsligt kan en svag och en stark elev befinna sig på precis samma nivå, säger han och tillägger att den här kursen även brukar tilltala skoltrötta elever.

– Det blir som ett andningshål där eleverna känner att de deltar i det verkliga livet en stund.

I Bollnäs är UF-företagandet uppskattat och många lokala företagare vill bidra. De scoutar arbetskraft och en del elever blir erbjudna sommarjobb den här vägen.

Det viktigaste av allt när man jobbar som UF-lärare, enligt Magnus Bolinder, är att ställa konstruktiva frågor till eleverna och inte peka för mycket.

– Man får aldrig säga att elevernas affärsidé inte kommer att fungera. De måste känna att det är deras projekt. Elever i den här åldern kan vara naiva, men det medför ofta en entusiasm som är oerhört användbar i det här sammanhanget. Även enkla affärsidéer kan bli lyckade om det finns ett driv och ett engagemang. ●

Anna-Karin Hallonsten

Hjälp dina elever att lyckas med gymnasiearbetet!

Utställningen Unga Forskare är Sveriges största vetenskapsmässa och tävling för gymnasieprojekt. Vi välkomnar alla projekt med koppling till naturvetenskap, teknik och matematik.

Du som lärare får stöd att nå målen. Dina elever får inspiration, motivation och hjälp att nå längre, och att vara med är helt gratis.

I Utställningen får eleverna

Feedback från forskare i sitt ämne

Träning i presentationsteknik

Träffa andra likasinnade ungdomar

Tävla om priser värda över 500 000 kr

Alla elever kan vara med!

Anmälan är öppen 4 jan - 4 feb 2020

Läs mer på
ungaforskare.se/utställningen

Lärande i arbetslivet släpar efter

Det arbetsplatsförlagda lärandet, apl, behandlas fortfarande en aning styvmoderligt av skolorna. Synen på apl som praktik lever kvar på många håll. Samarbetet med arbetslivet måste bli bättre och lärarna ges mer tid, menar forskare.

Text: Sara Djurberg

Kopplingen till arbetslivet får en allt större betydelse inom yrkesutbildningar. Det märks inte minst på lärlingsutbildningar och framväxten av olika branschcollege, som bygger på ett nära samarbete mellan skola och arbetsgivare. I gymnasieförordningen från 2011 skärptes kraven på apl. Det förtydligades att elevernas minst 15 veckor på en arbetsplats ska vara

ett lärande, en del av utbildningen som ska planeras, följas upp och betygsättas av lärarna.

Ändå visar granskningar och rapporter från senare år att det arbetsplatsförlagda lärandet fortfarande inte har den tyngd på skolorna som det är tänkt.

I Skolinspektionens senaste granskning från 2017 framkom att över hälften av de 34 granskade skolorna hade bristande rutiner för samverkan med arbetslivet. Lärarna, framför allt på bygg- och anläggningsprogrammet, besökte ofta inte eleverna på arbetsplatserna och i flera fall genomfördes inga trepartssamtal. Apl-perioden riskerade att bli en isolerad del av utbildningen, ansåg Skolinspektionen. Ett annat vanligt problem var att handledarna inte

hade tillräcklig kunskap om vad de förväntades göra och hur innehållet i utbildningen skulle kopplas till vad eleverna gjorde på arbetsplatsen.

I andra rapporter (Skolverket 2016) uppger lärarna att de inte har tillräckligt med tid för apl-arbetet, och att de får ett för stort ansvar för att hitta apl-platser.

Christina Grönvik är undervisningsråd på Skolverkets enhet för skola och arbetsliv.

– Ett problem som vi uppfattar är att huvudmän och rektorer ibland tänker praktik om apl, att eleverna är ute och prövar på arbetslivet litegrann. Om man inte har förstått att det är delar av kurser som förläggs till en arbetsplats, så tillsätter man inte ordentliga resurser för lärarna att vara ute och besöka eleverna. Det är en nyckel i det här, säger hon.

Det är något som pedagogikforskaren och universitetsläraren Åsa Mårtensson vid Linköpings universitet instämmer i. Som en del i sin avhandling om hur yrkeslärare arbetar med apl har hon intervjuat 15 lärare, jämnt fördelade på bygg- och anläggnings-, barn- och fritids-, och hantverksprogrammet, i en nyligen publicerad studie.

– Min bild är ändå att apl-arbetet fungerar bra och att alla lärare jobbar hårt med det, men de jobbar under olika villkor. En del har fullt med undervisning medan eleverna är på apl, medan andra inte har

någon undervisning alls. Det kan skilja sig mycket åt beroende på i vilken skola och kommun man jobbar, säger hon.

Lärarna tar på sig ansvaret att skaffa och kvalitets-säkra arbetsplatserna, vilket är ett mycket tidskrävande och stressigt arbete, menar Åsa Mårtensson. Särskilt eftersom det till stor del bygger på lärarnas relationer till såväl elever som arbetsgivare. Apl-platsen ska inte bara passa in i kursen utan också för den enskilda eleven, med sina specifika behov. Många lärare använder sig av sitt kontaktnät från sitt tidigare yrkesliv.

– Jag menar att man inte ”hittar” utan ”skapar” apl-platser. Lärarna ringer gamla kollegor och riskerar att sedan få höra ”har du inte lärt dem någonting” om det inte blir bra. Det blir väldigt personligt. De kan bli kritiserade från skolan för att de inte följer upp apl, och från sitt gamla yrke för att de inte utbildar eleverna i rätt saker, säger Åsa Mårtensson.

De intervjuade lärarna hade väldigt olika förutsättningar beroende på vilket program de undervisar i. Medan lärarna på bygg- och anläggningsprogrammet kunde ha 15 elever att placera så hade lärarna på barn- och fritidsprogrammet i vissa fall 50 elever. Bygglärarna hade mer tid att besöka eleverna på arbetsplatserna och dessutom ofta tillgång till bil. De kunde ”svänga förbi” en byggfirma för att kolla om den kunde ta emot elever.

– På barn- och fritid fick en del lärare en lista från kommunen på ett 60-tal apl-platser, men väldigt lite information om arbetsplatserna. Har du 25 elever som är ute samtidigt under fem veckor, och dessutom undervisning under tiden, blir det ett tajt schema för att hinna besöka eleverna, säger Åsa Mårtensson.

Alla lärare i hennes studie uppgav att de ändå hade tid att besöka eleverna, i genomsnitt ett besök på fem veckor, samt att ha trepartssamtal.

– Jag skulle säga att lärarna har tid att ta reda på vad eleverna lärt sig. Det som skulle kunna bli bättre är att stötta varje individuell elev i sitt lärande genom att göra fler besök. De kanske stannar upp i sitt lärande för att de gör samma sak under hela perioden, och kanske skulle behöva flytta till en annan avdelning och eller få annan handledare.

Åsa Mårtensson menar att rektorernas förståelse för vad apl innebär ofta behöver bli bättre.

– Lärarna får ibland höra rektorer som säger: ”eleverna är på apl, du har väl inget att göra?”. Jo, för att det ska bli en god kvalitet behöver lärarna planera väldigt mycket, följa upp och ha trepartssamtalen.

Hon uppmanar lärare att förklara hur mycket tid de faktiskt lägger på apl-arbetet.

– Väldigt ofta har skolan en timberäkning för hur mycket tid en lärare ska avsätta. Får man då tre, fyra timmar för en apl-period då rekrytering, matchning, besök, samt ”brandkårsutryckningar” ska hinnas med, då blir det svårt, säger Åsa Mårtensson.

Även Skolverket försöker enligt Christina Grönvik lyfta att ansvaret för att skaffa apl-platser ligger på huvudmannen, vilket betyder att antalet utbildningsplatser ska kopplas till hur många apl-platser det finns i närområdet.

Enligt skollagen ska det finnas ett lokalt programråd med ledamöter från arbetslivet kopplat till varje yrkesprogram. Rapporter från Skolinspektionen har dock visat att programråd ibland saknas, och att de existerande programråden inte alltid fungerar som de ska. Det har visat sig svårt att få företagen att avsätta tid för att vara med.

Frida Andersson, expert på kompetensförsörjning på Teknikföretagen, känner igen sig i beskrivningen, men tror att det finns relativt enkla sätt att få till fungerande programråd. ▶

Så betygsätter och bedömer du apl

- ✓ Handledarna måste inte lämna ett skriftligt omdöme om elevernas lärande. Det är du som sätter betyget.
- ✓ Var tydlig mot eleverna vad de förväntas lära sig på apl och hur du kommer att bedöma det de gör.
- ✓ Förbered handledare och elev på att du vill att de ska berätta, visa och förklara när du kommer på besök.

- ✓ Var förberedd med frågor som fångar upp kvaliteten i elevernas handlingar, exempelvis: Hur hade du förberett dig? Vem var med dig? Hur gick det? Hur gör du nästa gång? Finns det andra tänkbara sätt att lösa uppgiften på?
- ✓ Vad tycker handledaren om elevens agerande vid arbetet? Gick det så fort som det behöver för att få ekonomi i utförandet?

- ✓ Om det är svårt att prata om genomförda arbetsuppgifter för att de ”försvinner” kan eleven ta ett foto på laxfilén/frisyren/den rekonditionerade bilen/barnens fingerfärgsmålningar.
- ✓ Att komma i tid och ”vara en i gänget på rasten” är inget som ska bedömas och sättas betyg på. Men prata gärna om det då det är viktigt för elevernas yrkesblivande.

Källa: Åsa Mårtensson, universitetsadjunkt vid Linköpings universitet.

– Man behöver hitta vad man ska prata om gemensamt. Om skolan pratar om interna saker, som scheman och betygsättning, är det lätt att företagen tappar engagemanget. Vi får ibland höra att de ”sitter av tid” i programråden. Man kan till exempel berätta vilka moment eleverna ska lära sig i en kurs och fråga vilka moment företagen har på sina arbetsplatser. Företagen måste ha mandat att påverka, säger Frida Andersson.

Mötesplatser, som programråd, är avgörande för att såväl kvaliteten på apl som utbildningen i sin helhet blir bra, menar hon.

– Det måste finnas organiserade former för diskussion, annars blir det eldsjäsberoende. Men man får ha respekt för att det tar tid att hitta former för samverkan.

”Det finns flera faktorer som gör att företag tvekar att ta emot elever.”

Lärare upplever att det är svårt att hitta apl-platser, samtidigt skriker många företag efter arbetskraft. Hur går det ihop?

– Det finns flera faktorer som gör att företag tvekar att

ta emot elever. Man är ovan vid att ha elever och är osäker på uppdraget, och det kan vara svårt att släppa resurser för handledare. Men de flesta av våra medlemmar tar emot elever och är nöjda med det. De får ett försprång eftersom de behöver rekrytera, säger Frida Andersson.

Både Teknikföretagen och Skolverket har på senare år tagit fram stödmaterial och utbildningar som ska göra det enklare för företag att ta emot

elever. Teknikföretagen har en handledarutbildning anpassad till industriföretag som alla handledare till elever på Teknikcollege måste gå.

– Vi har också ett stort fokus på bemötande och inkludering. Vi är måna om att elever som kommer ut första gången på en arbetsplats inom industrin blir väl omhändertagna, säger Frida Andersson.

Skolverket lanserade 2014 en webbaserad handledarutbildning. Intresset har enligt Christina Grönvik varit över förväntan. 46 000 handledare har hittills gjort utbildningen, som i år uppdaterats med ett avsnitt om arbetsplatskultur, värderingar, normer och kränkningar.

– Den har blivit uppskattad av skolorna, som sprider den när de anlitar handledare. Det finns också ett stort intresse från arbetslivet. Arbetsgivare uppskattar den även när man tar emot nyanställda, säger hon.

Sedan förra året erbjuder Skolverket även en handledarutbildning till andra på arbetsplatsen förutom handledarna för att bredda kunskapen på företagen, genom fysiska träffar ute på arbetsplatserna. Skolor kan också få stöd av Skolverkets nationella apl-utvecklare, som åker ut till skolor och hjälper till med att utveckla olika områden inom det arbetsplatsförlagda lärandet.

Christina Grönvik är försiktigt optimistisk till att åtgärderna förbättrat kvaliteten på apl.

– Vi vet inte, men vi hoppas att det skett en förskjutning så att fler skolor har apl med en bra kvalitet nu. Det skulle vara spännande om Skolinspektionen gjorde en ny granskning. ●

Sara Djurberg

Handledaren kan förbereda sig på att berätta vad eleven är bra på, vad den behöver utveckla och vad handledaren själv kan bli bättre på.

3 Uppdatera dig på det centrala innehållet i kursen så att du kan ställa frågor kopplade till det som ska bedömas.

4 Ta hjälp av dina kollegor för att fånga upp frågor och vad du ska lyssna efter under samtalet.

5 Avsluta med att sammanfatta vad du har hört för att alla inblandade ska få samma bild av vad som är sagt.

6 Se till att dokumentera samtalet då det kan ligga till grund för bedömning.

Källa: Åsa Mårtensson, universitetsadjunkt vid Linköpings universitet.

Så skapar du ett bra trepartssamtal

Trepartssamtalet är till för att stötta handledaren och ge underlag för bedömning av elevens kunskaper. Här är några tips på hur du förbereder samtalet och hur du ska tänka i bedömningen av eleven.

1 Meddela handledaren i förväg att det ingår ett trepartssamtal under apl-perioden. Boka in samtalet i god tid.

2 Förbered elev och handledare på vad som kommer att ske under samtalet. Eleven bör förbereda sig genom att berätta om något den gjort och vad den skulle vilja lära sig mer om.

”Man håller sig ajour med branschen”

Apl-arbetet är viktigt för den egna yrkesutvecklingen. Det menar Eva Jansson, lärare på restaurang- och livsmedelsprogrammet och ledamot i Lärarförbundets referensorgan för gymnasieskola.

Text: Sara Djurberg

Eva Jansson är yrkeslärare på Uddevallagymnasiet och vet hur tidskrävande apl-arbetet är. Planering, besök, utvärdering och dokumentation är alla moment som behövs för att det ska hålla en god kvalitet. Hon tycker själv att hon får den tid som krävs, men hennes erfarenhet är att många yrkeslärare får begränsat med tid för att skaffa platser och besöka eleverna.

– Jag hör från kollegor att man får andra arbetsuppgifter när eleverna är ute på praktik, till exempel att man får gå in och undervisa en annan grupp. Det är inte riktigt. Ska man ha en apl med kvalitet behöver läraren ha tid för uppdraget, det är jätteviktigt.

Kontakten med handledare och arbetsplatsbesöken är dessutom värdefulla som fortbildning för lärarna, anser hon.

– Om jag jobbat länge som lärare kanske jag inte är ute i den egna branschen längre och då är apl-arbetet viktigt. Jag håller mig ajour med vad som händer i min bransch, för min egen del får jag till exempel bättre koll på vilka trenderna är inom mat och dryck.

Ett sätt att öka förståelsen för apl-arbetet är att ta in det i det systematiska kvalitetsarbetet och skolornas verksamhetsberättelser, enligt Eva Jansson.

– Jag tror att man bör uppmärksamma hur man jobbar med apl så att rektorer och skolledare tar det på allvar. Att eleverna är ute på apl betyder inte att läraren är lite mer ledig.

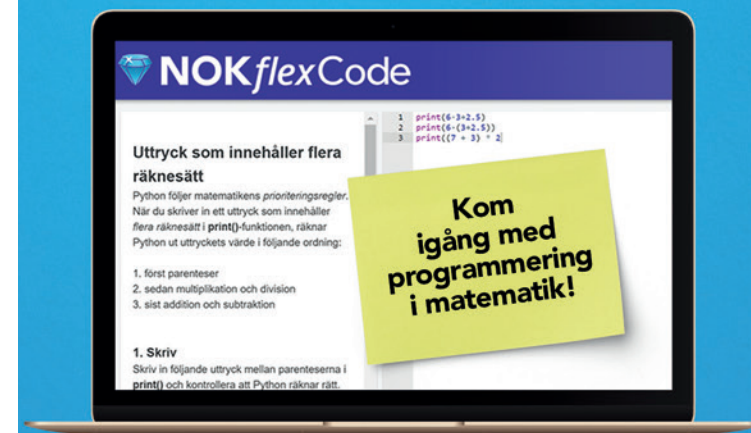
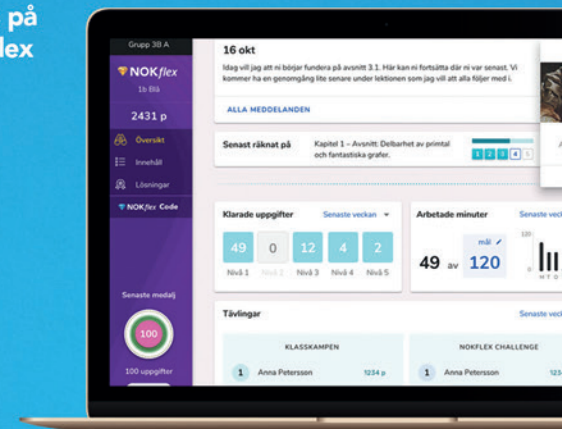
Sara Djurberg

– allt för din matematikundervisning!

Dra nytta av alla fördelar med ett digitalt läromedel. Använd data för att anpassa undervisningen och utmana dina elever i samtal om matematik med hjälp av digitala verktyg.

Prova gratis på
nok.se/nokflex

Visste du att...

Digilär är nu en del av Natur & Kultur och tillsammans utvecklar vi läromedel för alla stadier – tryckt, blended och heldigitalt! Läs mer på digilär.se | nok.se

Uppgifter på företag lockar elever

Apl även på högskoleförberedande program.

Det är modellen på Affärsgymnasiet.

– Det är ett tungt argument för en del som söker sig hit, säger läraren Monica Cotal.

Text: Björn Andersson Foto: Per Groth

📍 Affärsgymnasiet, Västerås

Mitt i Västerås centrum ligger den digitala media-byrån Ampilio. Bakom datorskärmarna på kontoret sitter några av de anställda och analyserar olika kampanjer. På plats i dag är också Monica Cotal. Hit har hon fem minuters promenad från Affärsgymnasiet i Västerås där hon är apl-samordnare och lärare i marknadsföring. Totalt har hon över hundra företag i sin apl-bank. Ampilio är ett av dem där skolans elever får känna på hur det är i arbetslivet. Det som är lite annorlunda är att Affärsgymnasiet, som ingår i Thoren Business School, har apl på de högskole-

förberedande programmen. Monica Cotal ser många värden med den modellen.

– Det är till och med ett tungt argument för att en del elever söker sig till vår skola. Under apl-perioden får eleverna värdefull arbetslivserfarenhet. De får fördjupad kunskap om arbetslivet. Många

blir också erbjudna extrajobb på somrar och helger. Jag tycker att apl borde finnas på alla program i gymnasieskolan, säger Monica Cotal.

Hon visar ett utdrag ur elevenkäten där det framgår att 54,7 procent av de 53 elever som svarat har blivit erbjudna jobb tack vare apl.

Under tiden på företagen får skolan in delar från olika kurser till exempel från samhällskunskap och företagsekonomi. Eleverna får med sig uppgifter som enbart är möjliga att utföra på ett företag. De ska sätta av en timme per dag för det uppdraget. När eleverna kommer tillbaka till skolan så bedömer lärarna resultatet och det ingår som en del i betygsunderlaget. Handledarna får reda på uppgiften innan eleverna kommer till den arbetsplatsen.

– Vi lärare resonerar kring vilken kurs som kan vara aktuell att genomföra på företaget.

Lärarna är lektionsfria under apl-perioden och har därför möjlighet att besöka de olika arbetsplatserna.

Monica Cotal tycker att det har varit relativt lätt att bygga upp en bank med många företag.

– Det beror till viss del på att det har fungerat bra för våra elever och att företagarna är intresserade att ta emot våra ungdomar.

Här på Ampilio ser företagets vd Peter Bergdahl, stora värden med utbytet.

– Vi jobbar uteslutande med digital marknadsföring. Det händer så mycket inom det digitala området och många ungdomar har med sig detta med nappflaskan på ett annat sätt än min generation. Så vi får värdefull input, säger Peter Bergdahl, som har tagit plats på en av stolarna på företagets uteplats som den här dagen badar i sol.

Bredvid sitter Monica Cotal och ser nöjd ut när hon får höra omdömena om skolans elever.

En annan fördel som Peter Bergdahl framhåller är att apl kan betyda en del för framtida rekrytering.

Utbyte. Monica Cotal, apl-samordnare på Affärsgymnasiet, besöker Peter Bergdahl, vd för Ampilio. Företaget försöker ge eleverna arbetsuppgifter utifrån intresse.

– När eleverna går ut skolan så vet vi att de kommer ihåg oss och kanske söker jobb här framöver. Vi rekryterar inte till en unik tjänst utan vi rekryterar personer med värdefull kompetens. Det finns ingen utbildning, vad jag vet, på högskolan som heter sök-motoroptimerare eller digital konverteringsexpert, säger Peter Bergdahl, som är en av flera företagare som varit och föreläst på Affärsgymnasiet.

När en elev kommer till Ampilio görs en genomgång över vilka förväntningar som finns.

– Vi sätter oss ner och går igenom vilka uppgifter vi har och frågar om eleven vill jobba mest med försäljning, teknik, kartläggning eller att skriva

texter. Under perioden här ser vi också till att det blir variation i uppgifterna.

Om något inte fungerar på en arbetsplats försöker skolan att åtgärda det i ett tidigt skede. Det kan till exempel handla om att det är för lite variation i uppgifterna eller att en del elever får för lite tid då det ska vara åtta timmar om dagen.

– Det här kan vi oftast reda ut, säger Monica Cotal.

Skolan har ett apl-råd som består av fem elever och Monica Cotal. De intervjuar bland annat företrädare från olika företag och informerar alla elever i aulan. De åker också ut till olika företag för att informera om apl.

Lär om olika jobb. Klara Wikström, Melker Bergqvist och Mary Wang är nöjda med att ha apl på ekonomiprogrammet. De har fått prova på olika branscher.

Melker Bergqvist, som går på ekonomiprogrammet, är en av eleverna i apl-rådet.

– Vi fungerar som en länk mellan företagen och oss elever på skolan. Vi redovisar för alla det vi får reda på. Eleverna kan också vända sig till oss i rådet om de har funderingar eller behöver tips om apl, säger han.

Nu är han och skolkompisarna Klara Wikström och Mary Wang nere i city bland alla kontorskomplex och eventuellt framtida arbetsgivare.

Klara Wikström sökte Affärsgymnasiet för att de hade apl. Hon är nöjd med sina val. Hon har varit på Västmanlands tingsrätt och på ICA Maxi under

första året, på redovisningsbyrå i tvåan och i Sydney, Australien, på en skola för lågstadielever i trean.

– Det är en möjlighet att få se så många olika branscher. Att vara i Sydney i en månad var ett stort steg för mig. Att våga pröva något annorlunda och att träna mig i att vara självständig.

Mary Wang började på Affärsgymnasiet i tvåan. Hon har haft apl på Stadium och Ikea där hon fick vara med om en rekryteringsprocess genom att skicka cv, personligt brev och bli intervjuad.

– Det var en väldigt värdefull erfarenhet. Skolan har ett samarbete med Ikea så därför kan vi göra på det här sättet.

Alla tre är mycket nöjda med sina perioder i arbetslivet även om en del platser inte legat så nära deras utbildningsområden.

– Jag valde en livsmedelsbutik under en period men det var ändå en värdefull erfarenhet att till exempel sitta i kassan och se hur det är på olika arbetsplatser, säger Melker Bergqvist.

I tvåan var han på Sveriges HR-förening med kontor i Stockholm. Att senare i livet arbeta med HR var inget han då hade på sin önskelista.

– Sen när jag kom dit blev jag bemött på ett så bra sätt. Och där skulle jag verkligen kunna tänka mig att arbeta framöver.

Klara Wikström uppskattade att få en inblick i juridiken.

– Min period på tingsrätten var jättespännande och den skedde i samband med att Arbogamorden togs upp.

De är också nöjda med sina handledare. De har blivit uppmuntrade och känt sig välkomna. Deras mentorer och andra lärare har också kommit på besök.

Efter gymnasiet har de lite olika planer. Mary Wang vill utbilda sig till civilekonom på Örebro universitet direkt efter gymnasiet.

– Det är fem år och då vill jag få det gjort. Klara Wikström tänker jobba ett år efter gymnasiet och sedan studera igen

– Just nu är det arkitektspåret som jag är sugen på. Kanske blir det KTH i Stockholm.

Melker Bergqvist har ett år kvar i gymnasiet innan det är dags att plugga vidare eller börja jobba. Kanske han kan få användning av de framgångar han har haft med sitt UF-företag där han utsågs till årets säljare i Västmanland.

– Jag har tänkt att börja plugga vidare på en gång men tack var mitt UF-företag så har jag fått många jobberbudanden. Så jag är lite kluven men har ett år på mig att bestämma, säger han och ser nöjd och fundersam ut. ●

Björn Andersson

Apl på Affärsgymnasiet i Västerås

- Eleverna har åtta veckor arbetsplatsförlagt lärande på naturvetenskapsprogrammet och elva veckor på samhällsvetenskapsprogrammet och ekonomiprogrammet.
- Skolans apl-råd består av elever och apl-samordnaren. Eleverna från rådet besöker olika arbetsplatser för att informera om apl och ta reda på företagens förväntningar.
- Företrädare för olika företag besöker skolan för att föreläsa för alla elever om sin verksamhet.

ANNONS

Tillsammans med arbetslivet

LIA

lärande i arbete

LIA kallas ibland för världens längsta anställningsintervju. Den studerande utvecklar en djupare förståelse för yrkesrollen och verklig kompetens. För att inte tala om en ökad självkänsla och glädje över att få bidra.

Arbetsgivaren å sin sida får nya perspektiv på verksamheten – och i många fall en ny medarbetare dagen efter examen!

yrkeshogskolan.se

Yh

Yrkeshögskolan

Ta kontroll över din arbetstid och -miljö

Har du funderingar kring din arbetstid i höst? Vill du driva igenom en förändring på arbetsplatsen? Det är viktigt att du upplever att du kan påverka din situation, och med våra verktyg får du hjälp att lyckas – allra helst tillsammans med dina kollegor!

Arbetsplatsdialogen

Förvandla samtalen om hur ni har det på jobbet till lösningar! Med hjälp av vårt stödmaterial – för skolläda, lärare och lärarstudenter – ska ni kollegor hitta de förutsättningar just ni behöver för att kunna göra ett bra jobb både i vardagen och framtiden. Förhoppningsvis leder ert samarbete i Arbetsplatsdialogen till en handlingsplan.

Lina Danerklint är ordförande för Lärarförbundet Olofström.

Lina Danerklint.

Hon tycker att verktyget lockar fram bra diskussioner, tydliga tidsramar och frågor som leder till aktion. – Vi lärare som grupp är duktiga på att analysera och identifiera problem, men ibland fastnar vi i att diskutera problemen, inte möjligheterna eller lösningar. Vi måste bli betydligt bättre på att också prata om allt det som vi gör så fantastiskt bra.

→ På lararforbundet.se/arbetsplatsdialogen har vi samlat matnyttiga länkar som kan inspirera och ge perspektiv under ert värdefulla arbete.

I egenskap av ditt fackförbund har vi tagit fram verktyg som hjälper dig att förändra arbetstillvaron.

Arbetstidskollen

Jobbar du för mycket? Med Arbetstidskollen kan du planera och beräkna din arbetstid så att ditt arbetstidsschema stämmer överens med kollektivavtalet. Nästa steg är att prata med din chef för att antingen fastslå din arbetstid

eller göra nödvändiga justeringar. Få inspiration genom att läsa ”Så argumenterar du som lärare för rimlig arbetstid” och ”Sex steg för att du ska hinna vara lärare”. → På lararforbundet.se/arbetstidskollen hittar du en lista på information som du behöver när du börjar.

LÄRARFÖRBUNDET KONTAKT

Vi ger dig som medlem vägledning, stöd och service.

Tel 0770-33 03 03. lararforbundet.se/kontakt

Hitta lokalavdelningen i din kommun: lararforbundet.se/artikelsidor/kontakta-din-avdelning

Dina medlemsförmåner

Vi ses på Bokmässan

Naturligtvis får du som medlem rabatt på entrébiljetten till Bokmässan i Göteborg 26–29 september. Kom och besök oss i vår monter!

Weekend i höst

Som medlem har du rabatt på SJ:s tågresor och kryssningar med Viking Line och Tallink Silja.

Köpa ny bostad?

Ansök om fördelaktiga lån hos SEB och Danske Bank!

NYTT! Dags att byta jobb?

Med CV-tjänsten och Jobbsökar-tjänsten får du karriärcoachning och tillgång till massor av intressanta platsannonser när du är redo att ta nästa steg i yrkeslivet.

FOTO: Stefan Nilsson

Hitta alla dina medlemsförmåner och rabatter på lararforbundet.se/medlemskapet

VÄRVA EN KOLLEGA!

Alla tjänar på en starkare skola, därför är det viktigt att vi är många och visar upp en enad front. Det blir också roligare att kunna ta del av medlemsförmåner och kurser tillsammans, och sedan omsätta kunskapen till handling på arbetsplatsen. Fråga någon redan i dag! lararforbundet.se/varvaenkollega

Skolbesparingarna kräver att staten kliver fram.

Läs ordförande Johanna Jaara Åstrands konkreta förslag och följ den fortsatta debatten om hur skolans resursbehov krockar med kommunernas besparingskrav.

Blogg: lararforbundet.se/ordforandebloggen
 Facebook: /johannajaarastrand

PÅ GÅNG

23 september

Föreläsning Negativt tänkande Ida Hallgren. Kungsbacka.

25 september

Yrkesträff och kompetensutveckling för gymnasielärare i Småland- och Blekingeregionen. Växjö.

26 september

Föreläsning Med hjärnan i fokus med Ulrika Ahlqvist. Knivsta.

16–17 oktober

Mässan och konferensen Scandinavian Educational Technology Transformation, SETT SYD. Malmö.

22 oktober

Inspirationskväll med Babben Larsson. Södertälje.

Hitta Lärarförbundets poddar och tidigare föreläsningar på lararkanalen.se

Läs mer på lararforbundet.se

BÄSTA MÖJLIGA MEDLEMS-SERVICE FÅR DU OM VI HAR DIN E-POSTADRESS!

Ändra dina uppgifter på lararforbundet.se/minsida

Läroböckerna i matematik domineras helt av rutinuppgifter. Elevernas möjligheter att jobba med problemlösning blir därmed begränsade. Det visar en avhandling vid Umeå universitet.

Text: Lisbeth Lundahl Illustration: Karin Cyrén

Våga lämna rutinuppgifterna

Studier visar att elevers matematikförståelse utvecklas bättre om de får arbeta med uppgifter där lösningen inte ges på förhand, via en förklaring eller ett exempel. Att själv söka sig fram till en lösningsmetod ger eleven ett större och bättre nätverk av matematiska kopplingar, att exempelvis kunna koppla ihop algebra och geometri. Ändå ägnas nästan all lektionstid åt att imitera färdiga lösningar.

Johan Sidenvall, som nyligen disputerade vid Umeå universitet, har mött sin beskärda del av math anxiety, vissa människors upplevelse av att inte "fatta matte".

–Jag har jobbat som lärare i 15 år, både på högstadiet, gymnasiet och komvux, och träffat många elever som känt att matte inte fastnar, de tycker ämnet är svårt. Jag insåg att det inte finns något enkelt sätt för att komma över denna läsning, ingen statisk metod att importera.

Så han återvände till universitetet för att fördjupa sig i problemet. Resultatet har blivit en avhandling som dels undersöker varför elever ägnar sig så lite åt problemlösning, dels skissar på ett hjälpmedel för lärare – en guide till hur man hjälper eleven framåt utan att presentera hela lösningen.

–Det som förvånat mig mest i våra undersökningar är att elevers möjligheter att jobba med problemlösning är så begränsade. Läroböckerna domineras helt av rutinuppgifter och de problemlösningssuppgifter som finns brukar ligga i

slutet av de olika avsnitten. Många elever hinner aldrig dit.

Avhandlingen visar att cirka 80 procent av uppgifterna i matteböcker för gymnasiet är rutinuppgifter. De få uppgifter som saknar lösningsmall uppfattas lätt av eleverna som överkurs. Annat som hindrar dem från att pröva egna hypoteser är att de ofta kan få lösningen serverad av läraren eller en kamrat. Speciellt de som tycker sig ha svårt för

"Eleverna behöver vänja sig vid och trivas med osäkerheten i att inte ha givna lösningar."

matte väljer strategin att imitera.

– Problemlösningssuppgifter behöver inte vara svåra. De bör finnas på alla nivåer och komma in tidigare i arbetet, menar Johan Sidenvall.

Han är noga med att påpeka att rutinuppgifter också är viktiga.

–Men till vissa små steg kan man använda problemlösning. När elever första gången ställs inför en ekvationsuppgift i 5:an eller 6:an behöver man kanske inte börja med genomgång på tavlan utan låta dem fundera på uppgiften själva.

Överbetoningen av utantillinläring och imitation sker inte bara på bekostnad av utvecklandet av andra matematiska förmågor. Det cementerar också många elevers självbild av att inte fatta matte.

Utmaningen för läraren blir då att uppmuntra till kreativt tänkande och hjälpa eleven när den kört fast.

Därför presenterar Johan Sidenvall ramarna för en lärarguide. Med hjälp av ett frågebatteri ska läraren dels diagnostisera vad just den här eleven har problem med, dels hjälpa hen lagom mycket.

En betydande kulturförändring av matteundervisningen alltså, eller "ett nytt didaktiskt kontrakt" som Johan Sidenvall skriver i avhandlingen. Eleverna behöver vänja sig vid och trivas med osäkerheten i att inte ha givna lösningar. Se ett värde även i den tid de lägger ner utan att hitta en lösning. För lockelsen med rutinuppgifterna är ju tillfredsställelsen i att känna sig effektiv och komma framåt i läroboken.

–Att eleven ska vara medskapande och ta mer ansvar ska inte misstolkas som flumpedagogik. Just nu håller ju pendeln på att svänga tillbaka mot mer katederundervisning. Men det är grymt mycket svårare att undervisa på det sättet som vi lyfter fram än att vid en genomgång vid tavlan skriva upp lösningar på matematikuppgifter.

Johan Sidenvalls avhandling är en del av ett större forskningsprojekt som handlar om varför många elever har svårt för matematik och vad man kan göra åt det.

–Lärarguiden är fortfarande en arbetsprodukt som jag och mina kollegor nu ska vidareutveckla, säger Johan Sidenvall som hoppas att guiden kommer att användas i lärarutbildningen. ●

Lisbeth Lundahl

Vem?

Johan Sidenvall, lektor och nybliven fil dr vid Umeå universitet. Han ska jobba halvtid som lärare i matematik och halvtid med forskning i Hudiksvalls kommun.

Vad?

Doktorsavhandling *Lösa problem: om elevers förutsättningar att lösa problem och hur lärare kan stödja processen*, Umeå universitet.

Hur?

Analys av gymnasieläroböcker för att avgöra i vilken omfattning eleverna möter problemuppgifter. Har även undersökt hur eleverna jobbar med problemuppgifter.

Foto: Clément Morin

Gymnasiearbetet missar forskning

Elevernas gymnasiearbeten visar på stora brister när det gäller att använda sig av ett vetenskapligt grundat arbetssätt. Det visar en studie vid Stockholms universitet..

Text: Björn Andersson

Enligt Skolverkets krav ska gymnasiearbetet visa på forskningsanknytning och på den teori och metod som eleverna har använt. Arbetet ska förbereda för högre studier.

En nyligen publicerad studie av 54 godkända gymnasiearbeten på samhällsvetenskapligt program visar att det finns ett glapp mellan krav och verklighet. Studien som har genomförts av tre forskare vid Stockholms universitet visar att gymnasiearbeten är en "egen

skrivpraktik som inte går att jämföra med det akademiska skrivandet".

Vad är viktigast för att höja kvaliteten på gymnasiearbetena?

– En viktig del är den handledning som ges till eleverna. Här behöver nog gymnasie lärarna tid avsatt då de ofta har stora elevgrupper. Jag tror också att gymnasiearbetet många gånger är lågprioriterat på skolorna. Samtidigt ska det vara kronan på verket och visa att man är högskoleförberedd, svarar Eva Svärden Åberg, universitetslektor vid Stockholms universitet, som tillsammans med Maria Calissendorff och Ylva Ståhle har genomfört analysen.

Åberg, universitetslektor vid Stockholms universitet, som tillsammans med Maria Calissendorff och Ylva Ståhle har genomfört analysen.

Färdigheter att använda lämplig teknik och metod för att söka information ska eleverna ha fått inom samhällsvetenskapligt program men det visar sig inte i de 54 gymnasiearbetena, enligt undersökningen.

Endast ett fåtal arbeten refererar till forskningslitteratur. Hur kan det komma sig?

– Vi har enbart tittat på elevernas texter och inte hur de har arbetat. Men det är överraskande att forskningsanknytningen är så låg. Eleverna hänvisar i hög grad till webbsidor och nyheter från media i sina texter. Brister finns när det gäller viktiga kunskaper som källkritik och vetenskapligt förhållningssätt.

Ni pekar på många brister, samtidigt är arbetena godkända. Hur kan det komma sig?

– Det finns ett glapp mellan Skolverkets krav på fjorton punkter och det som sker i praktiken. Exempel på krav är att visa färdigheter i att använda relevanta begrepp, teorier och modeller för att hantera en frågeställning. Många arbeten berör inte det här men är ändå godkända. Säkert har handledarna beaktat de olika punkterna men de har inte varit avgörande.

Borde det vara betyg i gymnasiearbetet?

– Det kan jag inte svara på men det är en stor variation i de arbetena som är godkända. Man kan fråga sig varför man behöver göra ett sådant här fullständigt arbete med så stort anspråk och omfattande formella krav i slutet av gymnasiet.

Så man skulle kunna avskaffa gymnasiearbetet?

– Man kanske kan ta ut vissa delar och träna på det. Det skulle man kunna göra i kurser eller i pm och inte nödvändigtvis i ett gymnasiearbete. Om eleverna senare väljer en längre högskoleutbildning så ingår ett examensarbete. Då får studenterna grundläggande förberedelser och mycket handledning. ●

Björn Andersson

Vem?

Eva Svärden Åberg, lektor vid Stockholms universitet. Lärarutbildare i kurser om betyg och bedömning och kursansvarig för självständiga arbeten i pedagogik och didaktik.

Vad?

En analys av 54 godkända gymnasiearbeten från tre olika gymnasieskolor i Storstockholm. Gymnasiearbetena är från samhällsvetenskapligt program.

Hur?

Genomgång av gymnasiearbetena bland annat utifrån Skolverkets krav i fjorton punkter. Studien har publicerats i tidskriften Utbildning och lärande. Rubriken är *Förberedd för högskolestudier?*

ANNONS

Här är pengarna som lärarna missar

Varje år missar Sveriges lärare att hämta ut miljontals kronor från kollektivavtalade försäkringar. Det är pengar som du är berättigad till, utöver ersättning från Försäkringskassan, om du t ex blir förälder, pensionär eller om olyckan skulle vara framme.

Gå in på mintrygghet.se så guidas du till rätt ersättning. Andra hjälpen helt enkelt.

MinTrygghet.se
Din guide till rätt ersättning

ANNONS

SETT SYDⁱⁱ
16-17 oktober Malmö

Årets tema är HUR!

- HUR bedriver vi en undervisning av hög kvalitet?
- HUR skapar vi moderna och innovativa digitala och fysiska lärmiljöer?
- HUR skapar vi bästa möjliga förutsättningar för lärandet för barn av vår tid?
- HUR fungerar hjärnan vid inläring och vad behöver vi som förskola och skola veta för att barn och elever ska lära på bästa sätt?
- HUR använder vi digitala verktyg på ett sätt som skapar en likvärdig skola och förskola?

Anmäl dig på
www.settsyd.se

Två av årets talare:

HUR kommer framtidens arbetsmarknad att förändras och vilka nya spännande jobb kommer att skapas?
Fredrik Löfgren

Innovativ design för lärande
Maria Glawe

Samarbetspartner

Lärarförbundet

Kompetenspartners

Arrangörer

EASYFAIRS

Lär dig navigera i mejlfloden

Din e-post kan mer än du tror. Här är åtta tips om hur du som gymnasielärare kan få maximal nytta av mejlen.

Text: Martin Appel Illustration: Saga Bergebo

E-posten är ett av lärarens viktigaste digitala verktyg, och de senaste åren har våra e-posttjänster dessutom fått en ordentlig ansiktslyftning. Gmail och Outlook.com, som blir allt vanligare på landets skolor, innehåller mängder med nya funktioner.

Här är åtta smarta tips för dig som lärare. Vi visar hur du gör i datorns webbläsare, men som regel finns samma funktioner även i mobilapparna. I datorn finns inställningsmenyn under kugghjulet uppe till höger och i mobilappen under menyknappen till vänster.

Arkivera mejl

Våra mejltjänster har gott om lagringsutrymme och det är onödigt att radera med-

delande som du kan få nytta av senare. Ett bättre alternativ är att arkivera, vilket betyder att mejlet försvinner från inkorgen men går att hitta genom att söka.

För att arkivera ett mejl öppnar du det och väljer knappen **Arkivera** (Gmail) eller **Arkiv** (Outlook).

Skapa konversationer

Ibland kan en mejlkonversation bli väldigt lång och för att inte fylla upp inkorgen kan du gruppera en hel konversationsråd – så att den visas som ett enda mejl.

Gmail Öppna **Inställningar**, **Allmänt** och välj **Konversationsvy på eller av**.

Outlook Välj **Visa alla Outlook-inställningar**, **E-post**, **Layout** och gör ditt val under **Organisering av meddelanden**.

Ångerrätt för mejl

Händer det att du ångrar ett skickat mejl? Om du inser ditt misstag direkt kan du återkalla det – och undvika pinsamma situationer.

För att stoppa ett mejl klickar du på **Ångra**, som visas på skärmen direkt när ditt mejl har skickats. Du väljer själv hur lång ångerrätt du ska ha.

Gmail Välj under **Inställningar**, **Allmänt**, **Ångra skicka**.

Outlook Gå till **Visa alla Outlook-inställningar**, **E-post**, **Skriva och svara**, **Ångra skicka**.

Schemalägg dina mejl

Ibland vill man inte skicka ett mejl på en gång. Du kanske jobbar sent och

känner att du inte vill störa kollegor eller föräldrar. Numera är det möjligt att schemalägga när mejlet ska skickas.

Gmail Skriv ett mejl och klicka på pilen till höger om **Skicka**. Välj **Skicka med schemaläggning** så får du välja din skicktid.

Outlook Outlook.com har ingen motsvarande funktion, men det går att använda tilläggs tjänsten **Boomerang** (www.boomerangoutlook.com).

Snooze-funktion

Du kan även skjuta upp inkommande mejl med hjälp av Gmails nya ”snooze-funktion” (som tyvärr saknas i Outlook.com).

Öppna bara ett mejl och klicka på **Skjut upp**-knappen så får du välja när det ska dyka upp i din inkorg. Vill du göra det tidigare än planerat väljer du **Uppskjutet** i vänstermenyn.

Hitta försvunna mejl

Både Gmail och Outlook har effektiva spam-filter, men de kan även stoppa hederliga mejl. Om ett mejl har försvunnit kan du kolla om det har hamnat i mappen **Skräppost** i vänstermenyn.

Efter 30 dagar raderas mejlen i den här mappen automatiskt, så det är smart att regelbundet titta igenom den.

Kontaktlista sparar tid

Att manuellt skriva in mejladresser är onödigt tidskrävande. Både Gmail och Outlook har kontaktlistor där du kan spara återkommande kontakter – så att du bara behöver skriva in dem en gång.

För att lägga till nya kontakter och redigera befintliga surfar du till **contacts.google.com** eller **outlook.com/people**. Logga in med samma uppgifter som du använder i din mejl.

Fixa automatiska svar

Är du ledig eller sjukskriven? Se till att den som mejlar dig får veta det med hjälp av ett automatiskt svar. Du kan skriva in ett valfritt meddelande och välja hur länge tjänsten ska vara aktiv.

Gmail Välj **Inställningar**, **Allmänt** och bläddra dig ned till **Autosvar**.

Outlook Gå till **Visa alla Outlook-inställningar**, **E-post**, **Autosvar**.

PORTRÄTTET

Med ordning och reda försvann kaoset på Sjumilaskolan. Dåvarande rektorn och den tidigare gymnasieläraren Hamid Zafar utsågs till ”Årets svensk”. Nu reser han landet runt för att föreläsa och debattera. Kanske fyndar han även en och annan tjock-tv på vägen ...

Text: Kristina Karlberg Foto: Niklas Maupoix

Våga prata om stöket i skolan

Det är en solig lördagsförmiddag vid Järntorget i Göteborg. Den enda dagen på en månad som Hamid Zafar har tid för intervju. Sedan han fick utmärkelsen ”Årets svensk” av tidningen Fokus i januari, är hans kalender full. Dessutom tillträdde han som barn- och utbildningschef i Mullsjö vid årsskiftet.

– Det är väldigt intensivt just nu! Samtidigt som jag sätter mig in i nya arbetsuppgifter har jag tackat ja till att hålla föreläsningar, delta på galor, skriva krönikor och debattartiklar.

I medierna tilldelas han ofta hjälterollen efter att ha vänt utvecklingen på Sjumilaskolan i Biskopsgården, tidigare en av Sveriges sämst fungerande skolor. Självser han sig inte alls som en hjälte.

– Det är bara trams. Men det är ovanligt att en rektor syns och hörs så mycket i debatten. Arbetar man i ett förortsområde som är dömt på förhand, blir uppmärksamheten extra stor. Hade det varit en innerstadsskola hade det inte fått samma genomslag.

Trots sitt fulltecknade schema ger Hamid ett avslappnat intryck. Hans mobiltelefon plingar ofta. Ibland ursäktar han sig och skickar iväg ett kort sms.

– Jag är en person som gillar att ha mycket på gång och har alltid många idéer i huvudet.

Det var inget lätt beslut att lämna förändringsarbetet på Sjumilaskolan och börja veckopendla till chefsuppdraget i Mullsjö. Men han ville få nya perspektiv efter att ha arbetat i förorten.

– Det lockade mig också att jobba med

skolutveckling på strategisk nivå. Man kan göra skillnad för många fler elever och lärare, än som rektor på en skola.

Hamid berättar att det även i liten kommun som Mullsjö finns ett utanförskap, som bland annat bottnar i psykisk ohälsa, en hög andel skilsmässor och många elever som hoppar av gymnasiet. Han ser som sin viktigaste uppgift att höja statusen för utbildning i kommunen.

– Det finns ingen bättre medicin än utbildning. Forskning visar att utanför-

"Forskning visar att utanförskapet ärvs. Men utbildning kan bryta utanförskap och förändra en människa."

skapet ärvs. Men utbildning kan bryta utanförskap och förändra en människa.

På Sjumilaskolan tog sig utanförskapet andra uttryck. Eleverna slogs i korridorerna. Möbler kastades omkring. Lärarna var rädda. På lektionerna kom och gick eleverna som de ville. Skolinspektionen hotade med miljonvite. Som ny rektor mötte han en skola i kaos. Vuxenvärlden hade abdikerat.

I förändringsarbetet låg fokus på ordning och reda. Han gjorde det tydligt för lärare, elever och föräldrar vilka mål som skolan strävade mot och hur de skulle uppnås. Exempelvis infördes regler om

att eleverna skulle ställa upp sig på led och ta läraren i hand inför varje lektion, mobilförbud och ersättningsskyldighet vid skadegörelse.

– Det var viktigt att visa eleverna att vi hade höga förväntningar på dem. Och att samma regler gällde oavsett vilken skola man går på. Tydliga regler skapar trygghet.

Han berättar att det fanns många vuxna på skolan för att lugna ner situationen. Men det blev rörigare.

– Man hade släppt in alla möjliga i skolan. Alltifrån personer som behövde språkråna, till arbetslösa och pensionärer. Det som verkligen behövdes var behöriga lärare med god svenska och tydliga arbetsbeskrivningar för personalen.

Hamid har andra erfarenheter än av en skoltid i kaos. Han var själv elev på Sjumilaskolan under mellanstadiet och minns

skolgången med värme. Fantastiska lärare. Spännande utflykter. Besök på museer, teatrar och vandringar i staden.

Hamid var fem år när han kom som flykting till Sverige från Afghanistan med sin familj. Då var hans mamma analfabet. Men hans föräldrar har alltid peppat honom och hans syskon att läsa vidare – de har utbildat sig till lärare, läkare, ingenjörer, apotekare och systemvetare. Som liten drömde Hamid om att bli arkeolog. Men när han under en historiektion på gymnasiet presenterade ett arbete om korsfararna, blev han uppsluskad av att förmedla kunskaper. I stället

Hamid Zafar

Bor: I lägenhet i stadsdelen Lundby i Göteborg och övernattningsslägenhet i Mullsjö.
 Familj: Föräldrar och sju syskon.
 Gör: Barn- och utbildningschef i Mullsjö kommun.
 Bakgrund: Gymnasielärare i historia och religion, tidigare rikskänd rektor för Sjumilaskolan i Biskopsgården samt debattör inom skol- och integrationsfrågor. Utsedd till Årets svensk 2018 av tidskriften Fokus.

för att hålla på i en kvart, använde han hela lektionen.

– Efteråt föreslog min lärare att jag skulle blir lärare, säger han och skratrar åt minnet.

Och så blev det. Som gymnasielärare i historia och religion tyckte Hamid om att låta eleverna spela rollspel och följa sin nyfikenhet inom ämnet. Hans ambition var att väcka fortsatt intresse hos åtminstone några elever.

Fem tips för mindre kaos

- 1 Tydlighet mot eleverna vad som förväntas av dem i skolan.
- 2 Lärarledd undervisning i klasser där grundkunskaperna är låga.
- 3 En rektor som tydligt kommunicerar sina mål för verksamheten till elever, lärare och föräldrar.
- 4 Hoppa inte på alla nya arbetsmetoder som säljs in till skolan, till exempel modeller om lågaffektivt bemötande eller värdegrunder.
- 5 Satsa på att ha pedagoger på skolan – rensa ut hjälpaktörer som fritidsledare, socionomer och pensionärer.

Tar ton. Hamid Zafar är aktiv i skoldebatten. Han var sommarpratare på P1 i år och är ny krönikör i Lärarnas tidning.

Men som rektor har han förespråkat det motsatta receptet – katederundervisning.

– När grundkunskaperna är för låga, behövs det färdighetsträning och lärarstyrda lektioner. Hur ska eleverna kunna räkna bråk om de inte kan multiplikationstabellen? De måste först ha kunskaper för att kunna arbeta mer fritt.

Hamid är kritisk till varför det inte pratas mer om stöket i grundskolan och på gymnasiet inom lärarkåren. Kanske kan det bero på att lärare tycker att det är pinsamt att berätta om att de har svårt att hålla ordning. Han berättar att

”Man hade släppt in alla möjliga i skolan. Alltifrån personer som behövde språkträna, till arbetslösa och pensionärer.”

Sverige toppar statistiken över länder med elever som kommer sent till undervisningen och som använder glåpord i klassrummet. Han googlar i telefonen och letar fram siffror ur en ny rapport från Skolverket.

– Sex av tio elever i årskurs 9, uppgav i höstas att andra elever stör ordningen i klassrummet. Det vore väldigt konstigt om det här stöket inte kan kopplas till låga resultat i Pisa-undersökningar.

Hamid är engagerad och allvarlig när han pratar om skolfrågor och integration. Men när han kommer in på sitt ovanliga fritidsintresse, spricker ansiktet upp i ett leende.

– Många tycker nog att jag är tokig för att jag samlar på tjock-tv-apparater.

Han delar intresset med sina bröder. De åker land och rike runt för att finna rariteterna. Han samlar också på vinylskivor och gamla spelkonsoller.

– Det ger en annan känsla att se på tjock-tv eller lyssna på vinylskivor. Det känns mer på riktigt. Det är mer värme och själ i bilden och ljudet.

Hamid kastar längtansfulla blickar mot retrobutikerna nära Järntorget. Kanske kan han göra något nytt fynd. ●

Kristina Karlberg

Här gick Hamid i skola

- 1989–1990**
Årskurs 1 och 2 i Vårskolan, Biskopsgården.
- 1991**
Årskurs 3 i Vinterskolan, Biskopsgården.
- 1992–1993**
4:an och halva årskurs 5 på Hökegårdsskolan, Biskopsgården.
- 1993–1994**
Ett år på Sju-milaskolan, Biskopsgården.
- 1994–1997**
Halva årskurs 6 samt högstadiet på Bräckeskolan i Lundby (dit familjen flyttade).
- 1998–2000**
Naturvetenskapliga programmet vid Polhemsgymnasiet, Göteborg.

- 2001**
IT-arkitektur vid Lindholmen, Göteborg.
- 2002–2007**
Läser till gymnasielärare vid Göteborgs universitet. Var utbytesstudent i Aberdeen i Skottland under ett av åren.

ANNONS

Stöttar eleverna genom hela gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet - en handbok finns nu även för naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet. Eleven får hjälp genom gymnasiearbetets alla faser med övningar, språkligt stöd och konkreta tips.

Bläddra i böckerna på nok.se/gymnasiearbetet

Nu även för naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet!

Visste du att...

Foto: Getty Images

LOJALITET Får jag snacka skit om rektorn? Kan jag vägra göra vissa arbetsuppgifter? På skolor liksom i arbetslivet i övrigt råder lojalitetsplikt mot arbetsgivaren. Här reder vi ut begreppen för vad som gäller.

Text: Gertrud Dahlberg

Lojalitetsplikt – vad är det?

1 Lojalitetsplikt gäller

I grunden är det arbetsgivaren som bestämmer. Du har en så kallad lojalitetsplikt som innebär att du ska rätta dig efter de regler och instruktioner som arbetsgivaren beslutar om. Men det innebär inte att du måste finna dig i allt. Det finns också en ömsesidighet i lojalitetsplikten vilket betyder att arbetsgivare och arbetstagarna ska främja varandras

intressen. Arbetsgivaren måste naturligtvis även rätta sig efter lagar, kollektivavtal och praxis. Kraven ska också vara rimliga och överstämja med vad som är ”god sed” på arbetsmarknaden.

2 Arbetsvägran kan leda till uppsägning

Måste du verkligen ställa upp på öppet hus och mässor utanför ordinarie arbetstid? Diskutera först och främst saken med din arbetsledare. Många gånger går det att få till en kompromiss. Men rent formellt är det chefen som leder och fördelar arbetet. I det ligger också att bestämma arbetstider och du kan exempelvis bli beordrad övertid. Som arbetstagar måste du utföra alla uppgifter som kan tänkas innefattas i anställningsavtalet. Att inte följa en arbetsgivarinstruktion kan betraktas som arbetsvägran. I värsta fall kan det leda till uppsägning. Samtidigt måste uppgifterna hållas inom ramarna för din anställning och vad som står i kollektivavtalet. Vänd dig till ditt lokala fackliga ombud eller Lärarförbundet centralt om du tycker att din chef går över gränsen för vad som är rimligt.

3 Var försiktig med skitsnacket

Det finns ingen lag som reglerar i vilken mån du får kritisera din arbetsgivare eller chef. Men du får inte sprida rykten eller information som kan skada skolan och din arbetsgivare. Då kan du bryta mot lojalitetsplikten, som gäller även på fritiden. Var därför försiktig med vad du skriver på Facebook och i andra sociala medier. Ha koll på vilken policy det finns på din skola. Är du illojal mot din arbetsgivare kan det vara en grund för uppsägning. I praktiken vill dock få arbetsgivare bestraffa sina medarbetare så hårt. Din chef ska också kunna hantera viss kritik från sina anställda – det ingår i jobbet.

4 Strängare regler i privata skolor

I privata anställningar är kraven på lojalitet mer stränga och du måste normalt rätta dig efter att arbetsgivaren ofta har rätt att bestämma vilka uppgifter som är offentliga. Du kan alltså inte hänvisa till grundlagens yttrandefrihet på samma sätt som offentligt anställda. Men för alla anställda gäller numera så kallad meddelarfrihet. Det innebär att du har rätt att berätta om missförhållanden för media utan att din identitet avslöjas. ●

Källa: Mats Andersson, ombudsman på Lärarförbundet, TCO:s Rätten att slå larm, en handbok för whistleblowers samt <https://www.lararforbundet.se/artiklar/ytrandefrihet-for-privat-anstallda>

Naturskyddsföreningen

Gör det innan tåget har gått

Det är allvar nu. Aldrig förr har valen vi gör haft så stor betydelse. Vad vi röstar på. Hur vi lever. Hur vi reser. Naturskyddsföreningen är Sveriges största miljöorganisation och vi sätter *alltid* press på politiker och företag. Bli medlem redan idag på:

www.naturskyddsforeningen.se/medlem

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

Foto: Jean Baptiste Béranger

Konstnären Åsa Andersson Broms verk *Nej* skildrar alla de brev som skickades till Sverige från judiska flyktingar, där de allra flesta fick avslag.

Museum i ny skepnad

Hur påverkades judarna i Sverige av Förintelsen? Judiska museet, som har fått en ny bostad, ger en omfattande bild av både dåtid och samtid. Oftast genom personliga berättelser.

Text: Anna-Karin Hallonsten

Historia ”Om en minoritet för en majoritet”. Det är Judiska museets nya slogan. I juni slog de upp portarna till en ny lokal, i Stockholms äldsta synagoga på Själagårdsgatan i Gamla stan.

Museet grundades av Viola och Aron Neuman 1987 och har alltid haft svårigheter att hitta lämpliga lokaler. Men nu har man hittat hem, och mycket mer autentiskt kan det nog inte bli. Synagogan har alltid varit en symbol för historien om när de första judarna kom till Sverige, hur de skapade en gemenskap och försökte bli en del av det svenska samhället.

Det judiska kulturarvet i Sverige och Förintelsen har inte fått samma uppmärksamhet som den ”stora” berättelsen, konstaterar **Angelica Ruckstuhl**, musei-

pedagog på Judiska museet.

– Här blev Förintelsen lite av en parentes eftersom den inte ägde rum här, men givetvis påverkade den de judar som bodde här i stor utsträckning. Det judiska kulturarvet i Sverige har ofta osynliggjorts, så vårt mål är att förmedla kunskap om just den svensk-judiska historien.

För hur mycket vet vi svenskar, exempelvis, om det så kallade judereglementet som utfärdades 1782 och fick stora konsekvenser för judarnas liv och möjlighet att etablera sig i det svenska samhället? Och som innebar att judar förbjöds att gifta sig med icke-judar, att ägna sig åt hantverksmässiga yrken och att de enbart fick utöva handel och bosätta sig i Stockholm, Göteborg och Norrköping.

Angelica Ruckstuhl berättar att en tredjedel av besökarna utgörs av skolklas-

Redaktör: Anna-Karin Hallonsten
anna-karin.hallonsten@lararnastidning.se

ser och att de alltid lagt mycket energi på att utarbeta pedagogiska skolprogram anpassade till skolans olika kursplaner.

I ett av de nya skolprogrammen som riktar sig till alla åldrar, med titeln *Åter judar falukorv?* En grundkurs i judendomen, får besökarna lära sig om hur det kan vara

”Det judiska kulturarvet i Sverige har ofta osynliggjorts, så vårt mål är att förmedla kunskap om just den svensk-judiska historien.”

att leva ett judiskt liv och uppmuntras att diskutera frågor kring identitet och religionens betydelse då och nu.

Ett annat exempel är *Medborgarspelet - vägen in i det svenska samhället*, anpassad för elever som går på högstadiet och gymnasiet. Här skildras personliga berättelser och utställningen bygger till stor del på att eleverna ska kunna gå runt och ta till sig innehållet på egen hand.

– Den här utställningen handlar om integrationens villkor, politik och lagar och hur det var att ta sig in i Sverige under olika tider.

Besökarna kan även få möta en överlevare från Förintelsen.

– I det här fallet kan det krävas lite mer förberedelser från lärarens och elevernas sida. Att eleverna har fått en introduktion, allt för att kunna ställa frågor och skapa en bra dialog med den överlevande berättaren, säger hon.

I skolprogrammet *Det stängda Sverige: Sverige och Förintelsen* fokuserar man på hur den svenska flyktingpolitiken såg ut under andra världskriget. Vad Sverige gjorde och inte gjorde under Förintelsen och vilka som fick komma hit och inte fick komma hit.

– Här visas bland annat en ryggsäck, som vi fick in ganska nyligen, som var det enda en flicka som kom hit med barntransporterna hade med sig. Vi har hela hennes berättelse nedskriven och det är en väldigt stark historia, säger Angelica Ruckstuhl. ●

Anna-Karin Hallonsten

Konstfack fyller 175

Engagemang Konstfack firar 175 år. Sedan grundandet har skolan utbildat tiotusentals lärare, konsthantverkare, konstnärer, designers och arkitekter och varit en plats för samhällsengagemang och debatt.

– Strider har utkämpats, förlorats och vunnits. Det ständiga ifrågasättandet av vad vi gör, för vem och varför, har lett till nya insikter och nya sätt att tänka, säger rektorn Maria Lantz.

Utbildning i klassisk musik läggs ner

Debatt Vänersborgs kommun har beslutat att lägga ned Birger Sjöbergsgymnasiets spetsutbildning inom klassisk musik. Eleverna kommer från hela Sverige och nu har över 850 personer skrivit på en protestlista mot nedläggningen, som planeras ske hösten 2020.

I en debattartikel i Dagens samhälle skriver kulturskribenten Sofia Lilly Jönsson att det här är ännu ett exempel på den pågående nedmonteringen av de grundläggande förutsättningarna för kultur i Sverige.

Designers utforskar miljöfrågan

Plast Röhsska museet i Göteborg tar sig an miljöfrågan, ur ett designperspektiv. Utställningen heter ”Ocean plastics” och presenterar ett urval av designprojekt som förhåller sig till plastproblemet genom att presentera strategier för att städa upp i haven och utforska potentialen med bioplaster. År 2050 beräknas det finnas mer plast än fisk i haven, enligt en internationell rapport. Den utvecklingen kan även designers bidra till att bromsa, inte enbart forskare, experter och politiker, poängterar Röhsska museet.

LÄSNING Nytt i bokhyllan

Lära till yrkeslärare

Susanne Köpsén (red)

Studentlitteratur

Den nya andra upplagan av *Lära till yrkeslärare* vänder sig till alla som ska börja som lärare eller redan är lärare i yrkesämnen.

Flera författare medverkar i boken som tar upp samverkan mellan skola och arbetsliv, elevers lärande och resultat från ny forskning. Exempel på kapitel är yrkeslärarens dubbla yrkesidentiteter, yrkesdidaktiska utmaningar och olika former av yrkesutbildning.

Redaktör för boken är Susanne Köpsén, biträdande professor i pedagogik vid Linköpings universitet.

Glädjeparadoxen

Gabriel Heller Sahlgren & Nima Sanandaji

Dialogos

Rolig och demokratisk undervisning leder inte till att eleverna lär sig bättre. Det hävdar författarna till *Glädjeparadoxen*, som med sin bok vill bidra till skoldebatten.

Författarna Nima Sanandaji och Gabriel Heller Sahlgren söker sig tillbaka i historien och beskriver hur skolan utvecklats sedan 1800-talet. De hittar roten till problemen i dagens skola i den progressiva pedagogiken, som dominerat på senare tid och betonar glädje och elevdemokrati. Författarna lyfter fram forskning som tyder på att denna pedagogik inte främjar inlärning. Heller Sahlgren, forskare med fokus på utbildningsekonomi vid London School of Economics, och Sanandaji, forskare

vid KTH och Chalmers, vill bidra till debatten om hur skolpolitiken måste förändras och kunskapskrisen bromsas.

Reading Power

Adrienne Gear

Natur & Kultur

Adrienne Gear är lärare och lärarutbildare i Kanada och har skrivit flera böcker om läsförståelse och lässtrategier. Gears intresse väcktes för mer än 15 år sedan när resultat visade att hennes elever kunde grammatik och stavning, men att läsförståelsen låg i botten. I boken *Reading power* beskriver hon sin undervisningsmetod där man fokuserar på elevens tankeprocess vid lästillfället och att man arbetar med barn- och ungdomslitteratur i undervisningen. Att lära barnen att tänka, visualisera och reflektera över sammanhangen i texten. Innehåller praktiska lektionsupplägg och förslag på skönlitteratur att utgå ifrån.

Fakta, fejk, fiktion

Thomas Nygren

Natur & Kultur

Fejk eller fakta – hur ska man veta? Här får du konkreta exempel på hur du kan arbeta för att utveckla elevernas digitala källkritiska förmåga baserat på den senaste forskningen inom området. Här betonas den vetenskapliga grunden för att stimulera elevers kritiska och källkritiska tänkande. Exempel ur innehållet är kritiskt tänkande i olika ämnen, nyhetsvanor och trovärdighet, ungas nyhetsflöden, källkritiska principer, att genomskåda manipulationer och digitala material och metoder. Boken bygger på Thomas Nygrens forskning.

3.14159265358979323846264338327950288419716939937
510582097494459230781640628620899862803482534211
706798214808651328230664709384460955058223172535
94081251801151301
9301057177642581835334460348826063155860011370365757996274956735188575272489122
2712
2602
540
469
6117
793818301194912983367336244065664308602139494639
52247371907021798609437027705392171762931767523846
7481846766940513200056812714526356082778577134275
7789609173637178721468440901224953430146549585371
050792279689258921468440901224953430146549585371
598136297747713099837297804995
105973173281609630830264252230
825334468503526198752886587533
20838142061717766554687311595
62863882353787593226806613001
927876611195909216572010654858632788
6593615338182796823030195203530185296899577362259
94138912497217752834791315155748572424541506959508
2952211686172785588907509838175463746493931925506
040
471
040
047
402
093
549
72027559602364806654991198
65425278625518184175746728
016145249192173217214772350
352552133475741849468438523323907394143334547762
416862518983569485562099219222184272550254256887
67179049460165346680498862723279178
967976681454100953883786360950680064223123205117

Imponerar med minne

Den 14 mars firas internationella pi-dagen. Under förra årets firande visade Uppsala-studenten Nima Akbarian på en impone-rande förmåga. Han skrev talet pi med 3141 decimaler direkt ur minnet! Uppvisningen gjordes på Sorbonneuniversitet i Paris. Pi är en matematisk konstant som represen-terar förhållandet mellan en cirkels omkrets och diameter. Det är ett irrationellt tal som aldrig kan skrivas ut exakt.

Variera formerna

Undervisningen ska innehålla varierade ar-betsformer och arbetssätt, där undersökan-de aktiviteter utgör en del. När så är lämpligt ska undervisningen ske i relevant praxisnära miljö och med verktyg som används inom karaktärsämnen. Så lyder några rader om syftet med ämnet matematik.

Tidig professor

Sofia Kovalevskaja blev 1884 Sveriges första kvinnliga professor i matematik. Hon föddes i Ryssland men kunde trots sin begåvning inte utvecklas vidare i matematik i sitt hemland, eftersom kvinnor inte tilläts studera på univer-sitet. I Sverige var hon verksam vid Stockholms högskola. Hennes avhandling om en fast kropps rotation höll så hög klass att hon belönades med dubbla prissumman i Prix Bordin, som delades ut av Franska vetenskapsakademien.

Stänger dörrar

Slopa betyget F i matematik i grundskolan så att fler blir behöriga till gymnasiets nationella program. Förslaget har lämnats i en rapport från Tanquesmedjan Tiden.

I dag är det drygt 15 procent av eleverna som inte är behöriga till gymnasiet. Den största orsaken är att många elever blir underkända i matematik och det är inte rimligt att alla dörrar då stängs till nationella program för den grup-pen, betonar rapportförfattarna.

Hjälp med talen

Mattecentrum är en ideell förening som bland annat har räknestugor i ett 30-tal städer. På deras webbplats finns en digital matematikbok med videolektioner och olika övningar. Inför de nationella proven arrangerar föreningen konvent. Läs mer på mattecentrum.se

Källor: Uppsala universitet, Skolverket, Wikipedia, Mattecentrum.

Foto: Ola Torkelsson

”I stället för att testa nytt kör man med säkra kort för att garantera goda utvärderingsresultat.”

Alla elever i alla kurser ska fylla i en centralt utformad utvärdering vid ungefär samma tidpunkt. Många gånger är det också möjligt för andra än den undervisande läraren – oftast rektor – att ta del av utvärderingsresultatet. Det finns flera fördelar med detta, menar förespråkarna. Genom standardfrågor kan man jämföra resultat över tid, och man kan naturligtvis jämföra olika lärare, kurser och så vidare. Och genom att skolledaren får insyn i utvärderingarna sägs det vara lättare att vara pedagogisk ledare. Dessa argument är dock inte självklart grundade i hur man bäst utvecklar skola och undervisning. Snarare är argumenten typiska för vår tid, där tilliten till lärare minskat och styrningen av skolan ökat.

Det är till exempel aldrig optimalt att utvärdera med standardfrågor. Varje enskild utvärdering måste nyttjas på bästa sätt och bara läraren vet vilka frågor som bör ställas vid varje tillfälle. Man måste också beakta risken för utvärderingströthet. Hur reagerar eleverna när de förväntas göra tio utvärderingar, med mer eller mindre samma frågor? Jo, ganska förutsägbart. De tar sig sällan tid att utveckla svaren, de bara värderar de olika påståendena snabbt på den skala som står till buds. Resultatet ger siffror och diagram – skenbart tydliga – men inga kvalitativa kommentarer att bygga utveckling på.

Att låta resultaten per automatik gå direkt till en skolledare är inte heller bra. Bara läraren själv kan tolka resultatet av en utvärdering på ett korrekt sätt. Det finns risk för felbedömningar. Det finns också en risk att känslan av kontroll leder till en ängslighet bland lärare som faktiskt hindrar utveckling. I stället för att testa nytt kör man med säkra kort för att garantera goda utvärderingsresultat.

Alla kan utvecklas. Det gäller också lärare. Men vi utvecklas inte genom ökad styrning och kontroll. Utveckling sker genom ökad tillit. Att värna lärares professionalitet är att värna lärares frihet. Det gäller också utformning och genomförande av utvärderingar. ●

För övrigt anser jag ... att jag är lyckligt lottad som har ett arbete som innebär att jag varje dag får möta ungdomar som tvingar mig till utveckling.

Ökad styrning – mindre tillit

Daniel Sandin

Gör: Gymnasielärare i svenska, historia och religionskunskap.
Arbetsplats: Katedralskolan i Lund.
Brinner särskilt för: Att alla elever ska ges möjlighet att göra sin röst hörd. Har skrivit boken *Talrädsla i skolan*.

Alla kan utvecklas! Jag tror verkligen det. Det är ju på denna grund jag byggt mitt yrkesliv som lärare. Och utvecklingspotentialen gäller inte bara mina elever. Den gäller i minst lika stor utsträckning mig själv som lärare.

För att kunna bli bättre och utvecklas i sin yrkesroll måste läraren fånga upp elevernas behov och anpassa undervisningen därefter. Att utvärdera undervisningen är med andra ord en viktig del av en professionell lärares arbete. Detta kan man göra på många sätt; genom mindre och större utvärderingar, muntligt och skriftligt, med specifika frågor eller mer allmänna. Faktum är ju att man måste utvärdera undervisningen på olika sätt beroende på vad man vill veta.

Ett av de viktigaste tillfällena för utvärdering är vid terminsslut. I digitaliseringens och centralstyrningens tidevarv har det tyvärr blivit allt vanligare att just dessa utvärderingar likformas.

Nästa nummer ute 25 oktober

FOKUS Pressat läge

Larmrapporterna avlöser varandra om stressade och sjukskrivna lärare. Hur ska jobbet bli hållbart, hur kan mentorerna avlasta lärarna och hur kan dokumentationsbördan minska? Vi söker svar hos lärare, forskare och stressexperter.

PORTRÄTT Åsa Wikforss

I december tar hon plats på en av stolarna i Svenska Akademien. Lärarutbildningen får hård kritik. Den skrämmer bort folk som brinner för att förmedla sitt ämnesområde.

FORSKNING Vardagsspråk

Språkinriktad ämnesundervisning kräver tid till reflektion för lärarna, och att kunna koppla undervisningen till elevernas vardag.

TIDNINGEN GYMNASIET

Adress

Tidningen Gymnasiet
Box 270 38, 102 51 Stockholm

E-post

bjorn.andersson@
lararnastidning.se

Webb

tidningengymnasiet.se
Twitter: @tidngymnasiet
Instagram: @tidningengymnasiet
Facebook: /tidningengymnasiet

Redaktion

Michael Jonsson
chefredaktör och
ansvarig utgivare

Susanne Pettersson
redaktionschef

Björn Andersson
redaktör

Markus Thunberg
digital chef

Anna-Karin Hallonsten
reporter

Sara Djurberg
reporter

Grafisk form
Spektra
www.spektradesign.se

Omslag
Foto: Per Groth

Annonsförsäljning
ConMedia Konsult AB
08-601 25 20
info@conmedia.se

Prenumeration

Medlem i Lärarförbundet:
Ring 0770-33 03 03 eller mejla
kontakt@lararforbundet.se
Övriga: Ring 08-799 63 98 eller
mejla larartidningar@pressdata.se
Prenumerationspris:
360 kr/år inkl moms (6 nr)

Tryck Lenanders Grafiska AB
Upplaga: 8500 ex

Redaktionen tar inget ansvar för
material som inte är beställt.
ISSN 2002-1690

Tidningen Gymnasiet ges ut av

 Lärarförbundet

Allt börjar med bra lärare

Oavsett vilka historier du vill berätta genom livet,
är bra lärare med dig hela vägen. Ta del av
samtalet mellan Bea Uusma och Martina Haag om
skolan och lärarnas betydelse för att våga satsa
på sina drömmar på lararforbundet.se

Lärarförbundet

Digilär.

Nu med ännu fler ämnen för gymnasiet

Hos Digilär finns hela paketet - högkvalitativt undervisningsmaterial, intuitivt gränssnitt och inkluderande funktionalitet. Och i höst har vi 11 goda läromedelsnyheter till dig som undervisar på gymnasiet.

Se alla
nyheter och prova
våra heldigitala
läromedel direkt
på digilar.se

Visste
du att...

Digilär är nu en del av Natur & Kultur och tillsammans utvecklar vi läromedel för alla stadier – tryckt, blended och heldigitalt!
digilar.se | nok.se